Forest Department

participation, conservation, empowerment, livelihood security

ASSAM PROJECT ON FOREST & BIODIVERSITY CONSERVATION

afd AGENCE FRANÇAISE DE DÉVELOPPEMENT

টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)

খৰাঘাট আঞ্চলিক

পৰ্বতঝোৰা বন সংমণ্ডল

কোকৰাঝাৰ জিলা, অসম

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা

(২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬লৈ)

প্ৰস্তুতকৰ্তা

টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত

সহায়কাৰী

অসম বন বিভাগ

আৰু

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কম্পেল', COMPELO)

[আই আই ই (IIE) আৰু আৰ জি ভি এন (RGVN)]

জুলাই, ২০১৬

Divisional Forest Officer
Parbatjhora Forest Division
Suparighat

সংক্ষিপ্ত শব্দৰ সম্পূৰ্ণ নামৰ তালিকা

সংক্ষিপ্ত	সম্পূৰ্ণ নাম
এ এফ ডি (AFD)	এজেন্সী ফ্ৰান্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট
এ পি এফ বি চি (APFBC)	বন আৰু জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণৰ অসম প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰভেচন)
এ এফ ডি (AFD)	ফ্ৰান্স উন্নয়ন এজেন্সী (এজেন্সী ফ্ৰান্সিচ ডি ডেভেলপমেণ্ট)
বি পি এল (BPL)	দাৰিদ্ৰ্য সীমাৰেখাৰ তলৰ (বিল' পভাৰ্টী লাইন)
চি এম এল (CML)	ক্ষুদ্ৰ বিত্তীয় সাহায্য আৰু জীৱিকা কেন্দ্ৰ (চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ'-ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড)
কম্পেল' (COMPELO)	ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেনচিং লাইভলিহুড অপৰচুনিটিজ
ই পি এ (EPA)	প্ৰাৰম্ভিক কাৰ্যসূচী (এণ্ট্ৰি পইণ্ট এক্টিভিটী)
জি আই এছ (GIS)	ভৌগোলিক তথ্য ব্যৱস্থা (জিঅ'গ্ৰাফিকেল ইনফৰ্মেচন ছিষ্টেম)
এইচ এ (Ha)	হেক্টৰ
আই আই ই (IIE)	ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰ'প্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ)
জে এফ এম চি (JFMC)	যৌথ বন পৰিচালনা সমিতি (জইণ্ট ফৰেষ্ট মেনেজমেণ্ট কমিটী)
কে জি (Kg)	কিলোগ্ৰাম
কে এম (Km)	কিলোমিটাৰ
এম টি (MT)	মেট্ৰিক টন
এন টি এফ পি (NTFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন টিম্বাৰ ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
এন ডব্লিউ এফ পি (NWFP)	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদন (নন উড ফৰষ্টে প্ৰডিউচ)
পি ডি এছ (PDS)	ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা (পাব্লিক ডিষ্ট্ৰিবিউচন ছিষ্টেম)
পি আৰ এ (PRA)	অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পাৰ্টিচিপেটৰী ৰুৰেল এপ্ৰাইজেল)
আৰ জি ভি এন (RGVN)	ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি
আৰ এছ (Rs)	ভাৰতীয় টকা
এছ এইচ জি (SHG)	আত্মসহায়ক গোট (ছেল্‌ফ-হেল্প গ্ৰুপ)
ভি চি ডি চি (VCDC)	গাঁও পৰিষদ উন্নয়ন সমিতি (ভিলেজ কাউন্সিল ডেভেলপমেণ্ট কমিটী)

টিপকাই পৰিবেশ উন্নয়ন সমিতি

পৰ্বতঝোৰা বন সংমণ্ডল

ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা ১০ বছৰৰ বাবে

(জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা আৰু বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা)

সূচীপত্ৰ

অধ্যায়	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
১	ভূমিকা	৪
২	গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা	৬
৩	জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ	১১
৪	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৭
৫	বন উন্নয়ন পৰিকল্পনা	১৮
৬	পৰিশিষ্টৰ তালিকা পশুপালন জীৱিকাত হিতাধিকাৰীৰ তালিকা (ক) পশুপালন	৩২

অধ্যায়-১ ঃ ভূমিকা

প্ৰকল্প সম্পৰ্কে	অসম বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ প্ৰকল্প (আছাম প্ৰজেক্ট অন্ ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন)ৰ উদ্দেশ্য হৈছে— 'নিৰ্দিষ্ট এলেকাৰ বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ অংশগ্ৰহণেৰে আৰু বনজ আৰু বনজবহিৰ্ভূত সম্পদৰ বহনক্ষম ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱিকা সুনিশ্চিত কৰিবলৈ বিশেষ গুৰুত্ব আৰোপ কৰাৰ লগতে বহুমুখী সুসংহত পৰিকল্পনাৰে অসমত স্থিতিশীল বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ আৰু পৰিচালনৰ ব্যৱস্থা কৰা।' প্ৰকল্পটোৰ লক্ষ্য হৈছে— 'বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল জনগোষ্ঠীসমূহৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ জীৱিকা আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্যৰ সংৰক্ষণ আৰু স্থিতিশীল ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে বনাঞ্চল সংৰক্ষণ আৰু পৰিৱেশতন্ত্ৰক পুনৰুদ্ধাৰ কৰা।' এই প্ৰকল্পটোলৈ আৰ্থিক অনুদান আগবঢ়াইছে এজেন্সী ফ্ৰান্সিজ ডি ডেভেলপমেণ্ট অৰ্থাৎ ফ্ৰান্স ডেভেলপমেণ্ট এজেন্সীয়ে। সহযোগ কৰিছে অসম চৰকাৰে। প্ৰকল্পটোৰ পৰিকল্পনা, ৰূপায়ণ, নিৰীক্ষণ, সমন্বয় আৰু ব্যৱস্থাপনাকে ধৰি সকলো কামৰ দায়িত্বত আছে আছাম প্ৰজেক্ট অন ফৰেষ্ট এণ্ড বায়'ডাইভাৰ্ছিটী কনজাৰ্ভেচন ছ'চাইটী।
ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়ন	বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তাভিত্তিক মূল্য সংযোজনৰ জৰিয়তে জীৱিকাৰ কাম-কাজ উন্নত কৰিবলৈ প্ৰকল্পটোত উদ্যোগমূলক বিকাশ, উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ জৰিয়তে মূল্য সংযোজন আৰু বিপণনৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে। জনসংখ্যা বৃদ্ধিৰ লগে লগে বনজ সম্পদ ওপৰত বৃদ্ধি পোৱা হেঁচাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত এনে পদক্ষেপ জৰুৰী হৈ পৰিছে। বজাৰ সম্ভাৱনীয়তাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি বৰ্তমানে উপলব্ধ বনজ আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য সামগ্ৰী আৰু সেৱাসমূহত মূল্য সংযোজনৰ উপায় উদ্ভাৱন কৰাটো প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে। তদুপৰি, বনাঞ্চলভিত্তিক জীৱিকাৰ বাহিৰে জীৱিকাৰ অন্য পথ বিচাৰি উলিওৱা আৰু দক্ষতা বিকাশ পদক্ষেপৰ জৰিয়তে সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ সক্ষমতা বৃদ্ধি কৰাও দৰকাৰ। প্ৰকল্পটোৰ অধীনত ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে ভাৰতীয় উদ্যমিতা প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়ান ইনষ্টিটিউট অব্ এণ্ট্ৰাৰপ্ৰিনিঅ'ৰশ্বিপ, আই আই ই), গুৱাহাটী আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ বিকাশ নিধি (আৰ জি ভি এন), আৰু 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল)ক লৈ এখন সমিতি গঠন কৰা হৈছে। এই সমিতিখনৰ নাম দিয়া হৈছে— ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা আৰু জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধিৰ বাবে গঠিত মহাজোঁট (কনছাল্টিং ছাৰ্ভিচ ফৰ মাইক্ৰ'প্লেনিং এনহেন্সিং লাইভলিহুড অপৰ্চুনিটিজ)' চমুকৈ কম্পেল'। প্ৰকল্পটোৰ নিৰ্দেশনা মতে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে 'গাঁও আৰু বন বিভাগৰ বিভিন্ন অভিযান বনাঞ্চলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল সদস্যক জীৱিকাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰা আৰু স্থিতিশীল বন ব্যৱস্থাপনাক এক প্ৰসাৰিত লক্ষ্য হিচাপে গণ্য কৰা।' বন উন্নয়ন আৰু জীৱিকা উন্নয়ন উভয় লক্ষ্যকে এই প্ৰকল্পত সামৰি লোৱা হৈছে।
টিপকাই জে এফ এম চিৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা	অসমৰ কোকৰাঝাৰ জিলাত অৱস্থিত টিপকাই জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ জৰিয়তে গাঁওবাসীৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বিস্তৃত বিশ্লেষণ এই নথিত সন্নিৱিষ্ট হৈছে। এই জে এফ এম চি কোকৰাঝাৰ জিলাৰ খৰাঘাট বন আঞ্চলিকৰ পৰ্বতঝোৰা বন সংমণ্ডলৰ অধীনত।

	২০১৬ চনৰ জুন মাহত 'চেণ্টাৰ ফৰ মাইক্ৰ' ফাইনেন্স এণ্ড লাইভলিহুড' (চি এম এল), গুৱাহাটীৰ বিষয়ববীয়া আৰু সম্প্ৰদায়টোৱে গ্ৰহণ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপ (পি আৰ এ)ৰ জৰিয়তে এই নথি প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। প্ৰকল্প নিৰ্দেশনা অনুসৰি চি এম এল-এ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনা সংযোজিত কৰিছে। এই পৰিকল্পনা গ্ৰহণৰ বাবে আলোচনা আৰু চূড়ান্ত কৰা হয় জুলাই, ২০১৬ চনত।

অধ্যায় ২ ঃ গাঁৱৰ আৰ্থ-সামাজিক ৰূপৰেখা

অৱস্থিতি

টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি) ডিফু, শ্ৰীলংকা, টিপকাই, গমাৰিবিল, চিংঘল গাঁও, মহামায়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ পৰ্বতঝোৰা বন সংমণ্ডলৰ অধীনত। টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি কোকৰাঝাৰ জিলাৰ (জে এফ এম চি) পৰ্বতঝোৰা বন সংমণ্ডলৰ অধীনত।

পৰিশিষ্ট-১ ঃ গাঁৱৰ মানচিত্ৰ দিয়া হৈছে।

মূল তথ্য

জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা-ক ঃ মূল তথ্যখিনি এনে ধৰণৰ

জে এফ এম চিৰ নাম	টিপকাই
বসতিকৰণ	টিপকাই
ৰাজহ গাঁও	টিপকাই বন্দৰ
গাঁও পঞ্চায়ত	৩ ভি চি ডি চি টিপকাই
ৰাজহ খণ্ড	বগৰীবাৰী
জিলা	**কোকৰাঝাৰ**
বন সংমণ্ডল	**পৰ্বতঝোৰা সংমণ্ডল, চুপাৰিঘাট**
বন আঞ্চলিক	**খৰাঘাট**
বন লাট	**টিপকাই**
গঠনৰ বছৰ	২০১৫
জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমা	তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে ঃ উত্তৰ ঃ তুলসীঝৰা ২য় খণ্ড দক্ষিণ ঃ মহামায়া পৰ্বতঝোৰা পথ পশ্চিম ঃ দৈবাৰী ২য় খণ্ড পূব ঃ চিবি নদী

উৎস ঃ ২০১৬ চনৰ জুনত জে এফ এম চিৰ আলোচনা পি আৰ এ-ৰ অনুশীলন।

অতিৰিক্ত বৰ্ণনা তথ্য-I-ৰ তালিকা-১ত প্ৰদান কৰা হৈছে। (পৰিশিষ্ট দিয়া হৈছে)

<table>
<tr><td>কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ</td><td>জে এফ এম চিৰ কাৰ্যনিৰ্বাহক সমিতি আৰু সাধাৰণ সভাৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা-খ ঃ কাৰ্যকৰী আৰু সাধাৰণ সমিতিৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ
<table>
<tr><td>সভাপতিৰ নাম</td><td>সমপ্ৰক ব্ৰহ্ম</td></tr>
<tr><td>সম্পদকৰ নাম</td><td>মনদীপ বসুমতাৰী</td></tr>
<tr><td>কোষাধ্যক্ষৰ নাম</td><td>শৰত মুছাহাৰী</td></tr>
<tr><td>কাৰ্যকৰী সমিতিৰ সদস্য সংখ্যা</td><td>পুৰুষ ৯,</td></tr>
<tr><td></td><td>মহিলা ৬</td></tr>
<tr><td>সাধাৰণ সমিতিত সদস্যৰ</td><td>২৪৪ জন (ঘৰে প্ৰতি এজনকৈ প্ৰাপ্তবয়স্ক)</td></tr>
</table>
উৎস ঃ জে এফ এম চিৰ তথ্য</td></tr>
<tr><td>পৰিয়াল আৰু জনসংখ্যা গাঁথনি</td><td>টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতি (জে এফ এম চি)ৰ ডিফু, শ্ৰীলংকা, টিপকাই, গমাৰিবিল, চিংঘল গাঁৱত মুঠ ১২২ টা পৰিয়াল আছে। মহিলা মুৰব্বী মহিলা থকা পৰিয়ালৰ সংখ্যা ৬। গাঁওখনত মুঠ ৬২০ জন লোক আছে; ইয়াৰে ৩০০ জন পুৰুষ আৰু ৩২০ গৰাকী মহিলা। ১২২টা পৰিয়ালৰ ৩৭ টা সাধাৰণ জাতিৰ, ১৯টা এছ চি আৰু ৬৬টা এছ টি শ্ৰেণীৰ।
তালিকা ২-ৰ তথ্য-১ত এই সংক্ৰান্তত অধিক তথ্য দিয়া হৈছে।
ইয়াৰ পৰা এইটো জনা যায় যে—
১. পৰিয়ালৰ গড় সদস্য সংখ্যা ৪.৫
২. গাঁওখনৰ লিংগানুপাত হৈছে প্ৰতি ১০০০ জন পুৰুষৰ বিপৰীতে মহিলাৰ সংখ্যা ১০৬৬</td></tr>
<tr><td>শিক্ষা আৰু দক্ষতা বিকাশ</td><td>মুঠ জনসংখ্যাৰ ৭৫ শতাংশ শিক্ষিত। মুঠ জনসংখ্যাৰ সৰহখিনি লোকেই মাধ্যমিক পৰ্যায়ৰ (৫১শতাংশ) শিক্ষাৰে শিক্ষিত যদিও তাৰ পিছৰে পৰা শিক্ষা গ্ৰহণৰ প্ৰতি ধাউঅতি ক্ৰমান্বয়ে কমি আহে।

আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক দুই ধৰণে জীৱিকাৰ দক্ষতাসমূহ আহৰণ কৰা হয়। জে এফ এম চিৰ ক্ষেত্ৰত, আনুষ্ঠানিক মানে হৈছে দক্ষতা বিকাশৰ পৰম্পৰাগত পদ্ধতি।নিম্নোক্ত ক্ষেত্ৰসমূহত মানুহৰ দক্ষতা আছে —
(ক) পশুপালন
(খ) বয়ন শিল্প
(গ) এড়ী পালন

সমগ্ৰ দেশৰ লগতে ৰাজ্যখনতো আনুষ্ঠানিক দক্ষতা উন্নয়নৰ কাৰ্যসূচী প্ৰসাৰৰ বাবে চৰকাৰে সক্ৰিয় ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। বসতি অঞ্চল বা ইয়াৰ পাৰ্শ্ববৰ্তী অঞ্চলসমূহত এই ধৰণৰ কোনো কৰ্মসূচী ৰূপায়ণৰ জৰিয়তে গাঁওখন উপকৃত হোৱা বুলি জানিব পৰা হোৱা নাই।</td></tr>
</table>

ভূমি	ভূমি প্ৰকল্পৰ প্ৰকাৰসমূহ ধৰি— ■ প্ৰকল্প এলেকাত দ অঞ্চলত বোকা মাটি আৰু সমভূমি অঞ্চলত বালিচহীয়া ভূমি। এনে ভূমিভাগ কোনো ধৰণৰ শস্যৰ খেতিৰ বাবে উপযোগী নহয়।
পানী	ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত জলাহ ভূমি ‘বিল’ নামে জনাজাত। এইবিলাক মাছ আৰু আন আন জলচৰ জীৱৰ বাবে চহকী।
জলবায়ু, উষ্ণতা আৰু বৰষুণ	গ্ৰীষ্মকালত সৰ্বোচ্চ তাপমাত্ৰা ৩৮°চেলচিয়াছ। শীতকালত সৰ্বনিম্ন তাপমাত্ৰা ৮°-৯° চেলচিয়াছ। বছৰি বৃষ্টিপাত ৩০০০ মিলিমিটাৰ। ইয়াৰে প্ৰায় এক-তৃতীয়াংশ বৃষ্টিপাত বাৰিষা কালত (জুন-ছেপ্টেম্বৰ)ত হয়। গাঁওখনত বাৰিষা কালত আৰ্দ্ৰতাৰ পৰিমাণ অতি বেছি(৯০%) আৰু শীতকালত কমি (৩০% ৰ কম) হয়গৈ।
বন আৰু জৈৱ-বৈচিত্ৰ্য	স্থানীয় বনাঞ্চল মূলতঃ সেমেকা সাধাৰণ শালৰ দৰে ক্ৰান্তীয় গছ পোৱা যায়। সেইবোৰৰ ভিতৰত শাল, চেগুন, আজাৰ, গমাৰি, ভেলকৰ, অৰ্জুন, ঘোঁৰানিম আদি গছ পোৱা যায়। বনাঞ্চলত যথেষ্ট পৰিমাণে শাক, ঢেঁকীয়া, বনৌষধি, বাঁহ, খেৰ আদিও গাঁওবোৰত পোৱা যায়।
ভূমি ব্যৱহাৰৰ ধৰণ	**পৰিশিষ্ট ২**-ত গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ নমুনা দিয়া হৈছে। ইয়াৰ পৰা গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহাৰৰ এনে ধৰণে দেখা যায়— কৃষিৰ বাবে ব্যৱহৃত ভূমি ঃ ১২.২৪% কাঠখৰি ৰোপণ ঃ ৯.২৩% বনাঞ্চল ধ্বংস ঃ ২৭.৯০% ধাননি ঃ ৯.৫৯% মীন পালন ঃ ০.১১% ৰাষ্টা ঃ ১. ১৭% খেল পথাৰ ঃ ০.১২% ব্যক্তিগত ৰোপণ এলেকা ঃ ০.৬৭% বসতি অঞ্চল ঃ ২৬.৮১% গছৰে আবৃত অঞ্চল ঃ ১০.৬৮% বনৌষধিৰ ৰোপণৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত অঞ্চল ঃ ০.৭৯%
ভূমি ধৰণ	পৰিয়ালসমূহত ভূমি অধিগ্ৰহণৰ প্ৰকাৰ তথ্য-**১ৰ তালিকা-৩** ত দিয়া আছে। সেইমতে দেখা যায় — ➢ ৫৫% পৰিয়াল ভূমিহীন কৃষক ➢ ৩০% পৰিয়াল প্ৰান্তীয় কৃষক ➢ কোনো কৃষকেই বৃহৎ খেতিয়কৰ অন্তৰ্গত নহয়।
পশুধন	গাঁওখনৰ মুঠ পশুধন ৭২১। নিম্নোক্ত তালিকাত প্ৰতিটো পৰিয়ালে গড় হিচাপে পোহা পশুধনৰ তালিকা দিয়া হ’ল — গৰু ঃ ১১২

	ছাগলী ঃ ৭৮ গাহৰি ঃ ৮৩ তথ্য তথ্য-১ৰ **তালিকা**-৪ত উপৰোক্ত বিষয়ত বিতংভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে।
গাঁৱৰ আন্তঃগাঁথনি আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা	যিকানো জনবসতি অঞ্চলতে সাধাৰণ আন্তঃগাঁথনিৰ উপলব্ধতাই জীৱিকাৰ বহনক্ষম উপায় বিকাশত সহায় কৰে। গাঁওখনত বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁঠনি সন্তোষজনক নহয়। তথ্য-১ৰ **তালিকা**-৫ত উল্লেখ কৰা মতে গাঁওখনৰ বৰ্তমানৰ আন্তঃগাঁথনি এনেধৰণৰ— **প্ৰাকৃতিক আন্তঃগাঁথনি ঃ** অধিবাসীসকল ন্যূনতম প্ৰাকৃতিক গাঁথনি যেনে— পৰিবহণ, পানী যোগান, ৰাজহুৱা বিতৰণ ব্যৱস্থা আৰু মোবাইল সংযোগ আদিৰ পৰা বঞ্চিত। **শিক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ সুবিধা ঃ** শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায়, গাঁওখনত ন্যূনতম সুবিধা আছে। স্বাস্থ্যৰ ক্ষেত্ৰতো গাঁওখনত কোনো প্ৰাথমিক চিকিৎসা কেন্দ্ৰ নাই। ৰাজহুৱা পৰিবহণ ব্যৱস্থা নাই। সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলে যাতায়তৰ বাবে চাইকেল ব্যৱহাৰ কৰে। **চৰকাৰী কাৰ্যালয় ঃ** চৰকাৰী কাৰ্যালয় (যেনে পুলিচ ষ্টেছন, গাঁও পঞ্চায়তৰ কাৰ্যালয়, ৰাজহ চক্ৰ কাৰ্যালয়, বন লাট কাৰ্যালয় আদি) গাঁৱৰপৰা যথেষ্ট দূৰৈত অৱস্থিত। **বিত্তীয় অন্তৰ্ভুক্তকৰণ ঃ** বেংক, ডাকঘৰ আদি বিত্তীয় অনুষ্ঠান গাঁৱৰপৰা সাত কিলোমিটাৰ দূৰৈত অৱস্থিত।
কৃষি শস্য	গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং তথ্য (১)ৰ **তালিকা**-৬ত দিয়া হৈছে। গাঁওখনত নিম্নোক্ত শস্যসমূহৰ খেতি হয় — খাৰিফ শস্য ঃ খালি খেতি, যাম। ৰবি শস্য ঃ পাতযোক্ত শাক-পাচলি পাচলি ঃ পানী লাউ, ভাত কেৰেলা, তিতা কেৰেলা অন্যান্য ঃ বাঁহ. আনাৰস, জাম ইত্যাদি
শস্য উৎপাদিত ৰূপৰেখা	গাঁৱৰ উৎপাদিত কৃষিজাত শস্যৰ বিতং উৎপাদন পৰিলেখ তথ্য (১)ৰ **তালিকা**-৭ ত দিয়া হৈছে। গাঁও বেছি সংখ্যক লোক খেতি উৎপাদন যেনে- ধান আৰু সৰিয়হ খেতিৰ লগত জৰিত শস্যসমূহৰ গড় উৎপাদন এনেধৰণৰ — ধান ঃ উৎপাদন ৮০০ কুইণ্টল। উৎপাদন হাৰ ঃ ১৮ কুইণ্টল/হেক্টৰ
পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	গাঁৱৰ উৎপাদিত পশুখাদ্যৰ বিতং উৎপাদন পৰিলেখ তথ্য-১ৰ **তালিকা**-৮ত দিয়া হৈছে। গাঁৱৰ পশুখাদ্যৰ মূল উৎসসমূহ হৈছে — (ক) শস্যৰ আৱৰ্জনা (খ) চৰণীয়া পথাৰ (গ) ঘৰুৱা আৱৰ্জনা (ঘ) সেউজ খাদ্য

বজাৰ	তথ্য নথি-১ৰ **তালিকা-৯**ত গাঁৱৰ বিভিন্ন বজাৰৰ অৱস্থান দেখুওৱা হৈছে। গাঁওবাসীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা মূল বজাৰ কেইখন এনেধৰণৰ— (ক) গেলামাল/পি ডি এছ ঃ গাঁৱৰ ভিতৰত। (খ) সাপ্তাহিক-অৰ্ধ সাপ্তাহিক বজাৰ ঃ টিপকা গাঁৱৰ ভিতৰত (গ) প্ৰধান বজাৰ ঃ গোঁসাই গাঁও ২২ কিলোমিটাৰ দূৰৈত।
জলসম্পদ	জলসম্পদৰ বিতং তথ্য-১ৰ **তালিকা-১০**ত দিয়া আছে। জলসম্পদৰ মূল উৎসসমূহ হ'ল— (গ) কেচা কুঁৱা ঃ (পানীৰ উপলব্ধতা- ঋতুকালীন)
শক্তিৰ ব্যৱহাৰ	তথ্য ১ৰ **তালিকা-১১**ত গাঁৱৰ মুখ্য শক্তিৰ উৎসমূহক দেখুওৱা হৈছে। সেইখিনি তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল— (ক) কাঠখৰি ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১২২টা । উৎস ঃ বনাঞ্চল। (খ) কেৰাচিন ঃ নিৰ্ভৰশীল পৰিয়াল ঃ ১০টা । উৎস ঃ স্থানীয় বজাৰ।
আৰ্থ-সামাজিক অৱস্থা	**সামাজিক গাঁথনি ঃ** গাঁওবাসী জনগোষ্ঠীৰ আৰু তেওঁলোক এছ টি-ৰ অন্তৰ্গত। গাঁৱত কোনো গভীৰ বিভাজন নাই। তেওঁলোকে সন্তোষজনক ভাবে বাস কৰিব বিচাৰে। **অৰ্থনৈতিক অৱস্থা ঃ** গাঁওবাসীৰ মুখ্য জীৱিকা দৈনিক মজুৰি মুঠ ৬২.৫০ শতাংশ লোক দৈনিক মজুৰি সৈতে জৰিত। তাৰ বাবে তেওঁলোকে কোকৰাঝাৰ, ধুবুৰীলৈ যায়। খুব কম লোকে চাকৰি সৈতে জৰিত সেৱা খণ্ড স্কুল শিক্ষক, স্কুলৰ সহায়ক (ঠিকাভিত্তিক আৰু স্থায়ী) হিচাপে কাম কৰে। অনা কৃষিখণ্ডত ৪৫.৮৩ শতাংশ লোক জৰিত তাৰে ৰাজমিস্ত্ৰী, কাঠমিস্ত্ৰী, চিলাই, ব্যৱসায়, পশু চিকিৎসা আদিৰ লগত জৰিত।
মানচিত্ৰ	পি আৰ এৰ অনুশীলনৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা তলৰ মানচিত্ৰসমূহ **পৰিশিষ্ট-১** ■ গাঁৱৰ মানচিত্ৰ ■ গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ (পি আৰ এৰ সদস্যসকলৰ নাম আৰু বিবৰণ সৈতে) ■ গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ

অধ্যায় ৩ ঃ জীৱিকাৰ সুযোগসমূহৰ বিশ্লেষণ

পি আৰ এ অনুশীলন	আই আই ই,গুৱাহাটীৰ দলে অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপৰ অনুশীলনৰ দ্বাৰা টিপকাই জে এফ এম চি সম্পৰ্কে বাহিৰ কৰা তথ্য ঃ **তাৰিখ** ঃ ৫ জুন, ২০১৬ **স্থান** ঃ বন বীট কাৰ্যালয়, টিপকাই উপস্থিত সদস্য ঃ ৬০ উপস্থিত থাকে ঃ জে এফ এম চিৰ বিষয়ববীয়াসকল, গাঁওবুঢ়া, সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকল, বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আদি।
পি আৰ এ-ৰ উদ্দেশ্য	সমাজৰ উন্নয়ন আৰু উন্নীতকৰণৰ বাবে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ জীৱিকাৰ অৱস্থা অধ্যয়ন কৰা আৰু বনাঞ্চলৰ উন্নয়নৰ পৰিকল্পনাই উদ্দেশ্য।
পি আৰ এ-ৰ ফলাফল আৰু ব্যৱহাৰ কৰা আহিলা	তলত দিয়া আহিলাসমূহ পি আৰ এৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে ঃ সামাজিক জৰীপ সম্পদৰ শ্ৰেণী বিভাগ সময়-সীমা ঋতুকালীন জীৱিকা ভেনৰ ৰেখাচিত্ৰ চাপাটি ৰেখাচিত্ৰ **পৰিশিষ্ট-৩** ওপৰৰ বিষয়বোৰৰ সম্পৰ্কে বিতং তথ্য দিয়া হৈছে।
স্থানাংক	শ্ৰেণী বিভাগ নিম্নোক্ত ধৰণে শ্ৰেণী বিভাগৰ অনুশীলন কৰা হয় — **জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশ** **অন্তৰ্ভুক্তিৰ খতিয়ান (জে এফ এম চি)** ওপৰৰ বিষয়বোৰ **পৰিশিষ্ট-৩**ত উল্লেখ কৰা হৈছে। জীৱিকা আৰু দক্ষতা বিকাশৰ শ্ৰেণী বিভাগ ঃ (১) পশুপালন (২) বয়ন (৩) বাঁহ-বেত (৪) চিলাই (৫) কাঠমিস্ত্ৰী (৬) ৰাজমিস্ত্ৰী

ই পি এৰ স্থানাংক

স্থানাংক	স্থানাংক অনুসৰি গাঁৱৰ ই পি এ	বিতং বিৰৰণ (পৰিশিষ্ট-৩ত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হৈছে)	ধনৰ সম্ভাব্য উৎস / বিভাগ
১	অনাময়	প্ৰতি ঘৰতে শৌচালয়, কম খৰচ চেপটিক, চেনিটেৰী প্ৰকাৰ	স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান / পি এইচ ই
২	গাঁৱৰ পথ	বন পথ উন্নতিকৰণ ২ কিঃ মিঃ ৰোপণ সৈতে	এ এফ বি বি চি পৰা ই পি এ
৩	খোৱাপানী	কমেও চাৰিটা কুঁৱা	ই পি এ/ এ পি এফ বি
৪	বিদ্যুৎ যোগান	প্ৰতি ঘৰতে অবিৰত বিদ্যুৎ যোগান	এ এছ ই বি/ এ পি ডি চি এল
৫	কালভাৰ্ট	গোমাৰি গাঁৱৰ সমুখলৈ পথ নিৰ্মাণ	পি ডব্লিউ ডি
৬	ৰাজহুৱা ঘৰ	৪০ফিট×৩৫ফিট প্লেটফৰ্ম	ই পি এ/ এ পি এফ বি
৭	ঋণৰ ব্যৱস্থা	গাঁৱৰ ভিতৰতে	বেংক

✓ জীৱিকা কাৰ্যসূচী উত্তৰণৰ বাবে দুই লাখ টকাৰ কৰ্ম মুলধন ই পি এ পুঁজিৰ পৰা যোগাৰ কৰিব লাগিব।

✓ জে এফ এম চিৰ চাৰিসীমাৰ ভিতৰত এটা সম্প্ৰদায়ৰ কৰ্ম গৃহৰ লগতে জে এফ এম চিৰ কাৰ্যলয় স্থাপন কৰিব লাগিব।

✓ কম মূল্যৰ পশুধন পালনৰ ঘৰ নিৰ্মাণৰ বাবে ই পি এ পুঁজিৰ পৰা ধন যোগাৰ কৰিব লাগিব। যাতে সাধাৰণ সম্প্ৰদায়ৰ জীৱিকা কাৰ্যসূচী উত্তৰণ ঘটাব পাৰি।

জীৱিকাৰ সুযোগ-সুবিধা

চিহ্নিত কৰা জীৱিকাৰ সুযোগ-সুবিধাবোৰ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল—

কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

পশুপালন

এন টি এফ পি

দক্ষতা বিকাশ

ঋণ যোগান

কৃষি আৰু উদ্যান শস্য	**তালিকা ১২**, তথ্য ২ত দেখুৱাই যে শস্য আৰু উদ্যান শস্যৰ সুবিধা সংযোগসমূহ— মূল বাধাসমূহ ঃ (ক) নগণ্য পৰিমাণে সাৰ, কীট নাশক দ্রব্য ব্যৱহাৰ (খ) উপযুক্ত জলসিঞ্চন সুবিধাৰ অভাৱ (গ) আধুনিক সা-সজুঁলি,আহিলা যেনে পাৱাৰ টিলাৰ, ট্রেক্টৰ আদিৰ অভাৱ (ঘ) অধিক উৎপাদনক্ষম সঁচৰ ব্যৱহাৰ আদি সুবিধাসমূহ ঃ (ক) অধিক উৎপাদনক্ষম বীজ, বীজাণুনাশক প্রয়োগ (খ) আধুনিক সা-সজুঁলি, আহিলা আদিৰ প্রয়োগ (গ) উত্তম সংগঠিত প্রশিক্ষণ গাঁওবাসীক কৃষি বিষয়ৰ জ্ঞানৰ লগতে কৌশলগত বৃদ্ধি কৰা। **পৰামৰ্শমূলক আলোচনাসমূহ ঃ** (ক) ট্রেক্টৰ চলোৱা শিক্ষা (খ) কৃষি দক্ষতা কৌশল দিয়া (গ) কীট নাশক দ্রব্য, অধিক উৎপাদিত বীজ আদিৰ প্রশিক্ষণ দিয়া
পশুপালন	**তালিকা-১৩**ত পশুপালন সম্পৰ্কীয় ওপৰঞ্চি তথ্য দিয়া হৈছে — **মূল বাধ্যবাধকতা ঃ** (ক) দুৰ্বল আৰ্থিক অৱস্থাৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য কিনাৰ সামৰ্থ নাই। (খ) বন পশুখাদ্য, শস্যৰ অৱশিষ্ট পোৱা যায় । মাত্র সেউজীয়া ঘাঁহ তিনি-ছয়মাহৰ বাবেহে উপলব্ধ। (গ) কোনো পশু স্বাস্থ্য কেন্দ্র নাই। (ঘ) পশুপালন সম্পৰ্কে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ। **সুবিধাবোৰ হ'ল ঃ** (ক) পশুপালনৰ পৰা উচ্চ উপাৰ্জন। (খ) দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত দ্রব্য কোকৰাঝাৰ জিলাত মুখ্য অঞ্চলত চাহিদা বেছি। পশ্চিমবংগ জে এফ এম চিৰ পৰা যথেষ্ট দূৰত। পৰামৰ্শসমূহ ঃ (ক) গাহৰি পালন (খ) কুকুৰা পালন
কাঠ বিহীন বনজ সম্পদ (এন ডব্লিউ এফ পি)	এন ডব্লিউ এফ পিৰ সুবিধাসমূহ তথ্য-২ **তালিকা** ১৪ত তালিকা বধ্য কৰা হ'ল— মূল বাধ্যবাধকাসমূহ ঃ (ক) এন ডব্লিউ এফ পি পৰ্যাপ্ততা কম (খ) কোনো কাৰিকৰী জ্ঞান নাই (গ) কোনো সংসাধনৰ ব্যৱস্থা নাই

	সুবিধাসমূহ ঃ (ক) সাৰুৱা মাটি পৰ্যাপ্ততা পৰামৰ্শসমূহ ঃ (ক) ফলমূলৰ খেতি কৰা (খ) ঔষধি গছ /ঔষধি আৰু সুগন্ধি উদ্ভিদ আদি
বিশেষীকৃত দক্ষতা	তথ্য-২ৰ **তালিকা-১৫**ত দক্ষতা বিকাশৰ সুযোগসমূহ বৰ্ণোৱা হৈছে। (১) পশুপালন (২) হস্ততাঁত মূল বাধ্যবাধকতা ঃ (ক) উৎপাদিত দ্ৰব্য বহুমুখীকৰণৰ অভাৱ (খ) উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ মান উন্নীতকৰণৰ বাবে গৱেষণাৰ অভাৱ (গ) টি কিউ এম প্ৰযুক্তিৰ অভাৱ **সুযোগসমূহ ঃ** (ক) ভাল যোগাযোগৰ ব্যৱস্থা (খ) দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰশিক্ষণ (গ) চৰকাৰ বা অন্য কোনো বিত্ত প্ৰতিষ্ঠানৰ পৰা ঋণৰ ব্যৱস্থা **পৰামৰ্শসমূহ ঃ** (ক) আধুনিক আহিলা আৰু সা-সঁজুলি সম্পৰ্কে প্ৰশিক্ষণ (খ) গাঁওবাসীক আধুনিক কাৰিকৰী সম্পৰ্কীয় জ্ঞান প্ৰদান (গ) নতুন উৎপাদন আৰু উৎপাদিত দ্ৰব্য বহুমুখীকৰণৰ বাবে দক্ষতা উন্নীতকৰণ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা (ঘ) পণ্যদ্ৰব্য মজুতকৰণ কোষ স্থাপন (ঙ) উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহদায়তনত ক্ৰয় কৰিবৰ বাবে বিধিবদ্ধ ক্ৰেতাৰ ব্যৱস্থা।
ঋণৰ ব্যৱস্থা	তথ্য-২ৰ **তালিকা-১৬**ত এই দিশত আলোচনা কৰা হৈছে— **মূল বাধ্যবাধকতা কাৰণসমূহ ঃ** (ক) বিধিবদ্ধ বিত্তীয় ব্যৱস্থাৰ পৰা বহিষ্কৰণ (খ) স্থানীয় ধাৰ দিয়া ব্যক্তি বা অবিধিবদ্ধ বিত্তীয় অনুষ্ঠানে আৰোপ কৰা অত্যধিক সুতৰ হাৰ সুবিধাসমূহ ঃ (ক) আধুনিক বিত্তীয় অনুষ্ঠান স্থাপন (খ) উপযুক্ত সজাগতা পৰামৰ্শসমূহ ঃ (ক) চুবুৰীয়া অঞ্চলত টকা-পইচা লেনদেন সম্পৰ্কীয় আধুনিক অনুষ্ঠানৰ ব্যৱস্থা কৰা।

কৌশলগত হস্তক্ষেপ	জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ বাবে কৌশলগত হস্তক্ষেপবোৰৰ হ'ল— **(ক) কৃষি আৰু উদ্যান শস্য ঃ** ট্ৰেক্টৰ চালনাৰ প্ৰশিক্ষণ, কৃষি সম্পৰ্কীয় দক্ষতা বৃদ্ধিৰ প্ৰশিক্ষণ। কীটনাশক, বীজাণুনাশক, উন্নতমানৰ বীজৰ খেতি আৰু জৈৱ-বেৰা আদিৰ প্ৰশিক্ষণ। **(খ) পশুপালন ঃ** গাহৰি পালন, কুকুৰা পালন। **(গ) বিশেষ দক্ষতা ঃ** আধুনিক আহিলা আৰু সা-সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰৰ প্ৰশিক্ষণ। সুলভ কেঁচামালৰ কোষ স্থাপন, উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহদায়তনত ক্ৰয় কৰিবৰ বাবে বিধিবদ্ধ ক্ৰেতাৰ ব্যৱস্থা, উৎপাদিত দ্ৰব্যৰ বাবে বজাৰৰ সৈতে যোগাযোগ স্থাপন। **(ঘ) জমাধনৰ সুবিধা ঃ** গাঁৱৰ ওচৰত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন ।
জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ	নিম্নোক্ত শিতানসমূহত বিশ্লেষণ কৰা হয় — ক) জীৱিকাৰ সম্পদ খ) জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত গ) সম্ভাৱনাপূৰ্ণ জীৱিকাৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক টিপকাই জে এফ এম চিৰ অধীনৰ অঞ্চলসমূহত পি আৰ এ-ৰ অনুশীলন সম্পন্ন কৰি নিম্নোক্ত নিৰ্ণায়কসমূহক আগত ৰাখি এনেদৰে জীৱিকাৰ সুবিধা বিশ্লেষণ কৰা হৈছে— ■ প্ৰাকৃতিক মূলধন ■ বাস্তৱিক মূলধন ■ সামাজিক মূলধন ■ মানৱ সম্পদ ■ বিত্তীয় মূলধন
প্ৰাকৃতিক মূলধন	টিপকাই জে এফ এম চিৰ মহামায়া সংৰক্ষিত বনাঞ্চলৰ মুখ্য প্ৰাকৃতিক মূলধন অন্তৰ্গত। ইয়াৰ লোকসকল এই বনাঞ্চলখনৰ পৰায়ে খৰি, সেউজীয়া পশুখাদ্য, কাঠ আদি বাবে নিৰ্ভৰশীল। কৃষি বাবে আৰু পশুৰ বাবে নদী পানী ব্যৱহাৰ কৰে। (দ্ৰষ্টব্য তালিকা -১০, ১১ আৰু ১৩ৰ এফ ডি পিৰ পৰৱৰ্তীত দিয়া হৈছে)
বাস্তৱিক মূলধন	টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত পৰিয়ালসকল দৈনিক হাজিৰা কাম কৰে। মাটি থকা লোকসকল কৃষি বিষয় কামকাজ বহু কম। মাটি থকা ৩০ শতাংশ লোকে কৃষি কৰে। বাকী ৫৫ শতাংশ ঠিকা ভিত্তিক কৃষিত জৰিত। (এই বিষয়ে বিতং তথ্য তালিকা-৩ৰ পৰিশিষ্ট-৬ত দিয়া হৈছে) গাঁওখনত ৫টা অৰ্ধপকী ঘৰ, বাকী ৫টা পকীঘৰ আৰু বাকী সংখ্যকলোকৰ খেৰি ঘৰ। ইন্ধনৰ বিভিন্ন উৎস হিচাপে বায়'মেছ, কেৰাচিন, বিদ্যুৎ আৰু এল পি জি উপলব্ধ। কিছুসংখ্যক লোকৰ এল পি জি আছে যদিও গেছ পোৰাটো কঠিন। (দ্ৰষ্টব্য তালিকা-১০, ১১)। গাঁৱৰ ভিতৰত দুখন প্ৰাথমিক স্কুল, এখন মাধ্যমিক স্কুল, এখন উচ্চ মাধ্যমিক স্কুল আৰু এখন জুনিয়ৰ কলেজ বৰ্তমানে আছে। (তালিকা-৫ৰ দ্ৰষ্টব্য) পানীৰ উৎস হিচাপে এলেকাত ২০ শতাংশ লোকৰ ঘৰত কেচা কুঁৱা আছে।

সামাজিক মূলধন	জে এফ এম চিৰ সজাগতা অনুষ্ঠানসমূহত গাঁওবাসী বিশেষভাৱে জড়িত নহয়। এই ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ মাজত সজাগতাৰ অভাৱ। সেয়ে এই অনুষ্ঠানবোৰে আগবঢ়োৱা সা-সুবিধাবোৰ তেওঁলোকে লাভ কৰিব নোৱাৰে। জে এফ এম চিৰ এলেকাত এটা হস্ততাতৰ প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ আৰু এটা অনাথশালা আছে। বৰ্তমানে ৰামকৃষ্ণ মিছন আশ্ৰম আছে জে এফ এম চি এলেকাত।
মানৱ মূলধন	জে এফ এম চিৰ এলেকাৰ মুঠ জনসংখ্যাৰ ৭৫ শতাংশ লোক শিক্ষিত আৰু ৫১ শতাংশ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ পৰ্যায় ওপৰত অতিক্ৰম কৰিছে।
বিত্তীয় মূলধন	জে এফ এম চিৰ এলেকাত কোনো চৰকাৰী বেংক আৰু কোনো প্ৰতিস্থিত প্ৰতিষ্ঠান নাই। তথাপিও গাঁওবাসীৰ কোনো কোনোৱে আত্মসহায়ক গোট, আত্মীয়-স্বজনৰ পৰা ধন ধাৰে লয়। প্ৰায় ২০ সংখ্যক লোকৰ বাণিজ্যিক বেংকত একাউন্ট আছে যদিও তেওঁলোক এনে বিত্তীয় অনুষ্ঠানৰ সা-সুবিধা সম্পৰ্কে জ্ঞাত নহয়।
জীৱিকাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত	টিপকাই জে এফ এম চি এলেকাত চিনাক্ত কৰা জীৱিকাৰ বিষয়সমূহ এনেধৰণৰ— ক) জে এফ এম চিৰ মুঠ উপাৰ্জনৰ সৈতে জড়িত বিশেষ জীৱিকা বিষয়ৰ অৱদান খ) বিশেষ জীৱিকাৰ বিষয় সন্নিৱিষ্ট শতকৰা উপাৰ্জন গ) সম্ভাৱনাময় জীৱিকাৰ বিষয়সমূহৰ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক

৪. জীৱিকা উন্নয়ন পৰিকল্পনা	
উপাৰ্জন সুবিধাৰ বিশ্লেষণ	গাঁওখনৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা মূল জীৱিকা সৃষ্টি কাৰ্যসূচীসমূহ হ'ল ঃ কৃষি খণ্ড ১) কুকুৰা আৰু গাহৰি পালন ২) লা কৃষি ৩) উদ্যানশস্য অনা-কৃষি খণ্ড ১) হস্ততাঁত / বয়ন ২) বাহন চালক ৩) ইলেকট্ৰিচিয়ান ৪) ৰেচম ৫) ক্ষুদ্ৰ ব্যৱসায়
আত্মসহায়ক গোট	গাঁৱৰ আত্মসহায়ক গোটসমূহে তলৰ কাৰ্যসূচীসমূহ পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে ঃ ১) সজাগতা সৃষ্টি কৰা ২) গোট গোট আৰু পৰিচালনা ৩) গাঁওবাসীক জীৱিকা কাৰ্যসূচীত গঠনমূলক ভাবে গঠন কৰা ৪) সিহতক উপাৰ্জনৰ কাৰ্যকলাপত জৰিত কৰা
শিক্ষাৰ উদ্দেশ্যে ভ্ৰমণ	তলত উল্লেখিত কাৰ্যসূচীসমূহৰ পৰিকল্পনা **সূত্ৰ** ঃ তথ্য ১ৰ তালিকা ৩৪
কৰ্মসূচীৰ সাৰাংশ	পৰৱৰ্তী পৃষ্ঠাত সংলগ্ন কৰা হৈছে।
সংপৃক্তকৰণ	ভাৰত চৰকাৰৰ তলৰ আঁচনিসমূহৰ সৈতে পৰিকল্পনা কৰা কাৰ্যব্যৱস্থাসমূহ সংপৃক্ত কৰিব পাৰি। ১) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ নিয়োগ নিশ্চিত আঁচনি- গ্ৰামীণ নিয়োগৰ বাবে ২) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বিকাশ যোজনা (RKVY)- কৃষি আৰু কৃষিজাত উন্নয়নৰ বাবে ৩) ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি সঞ্চয় যোজনা (RKSY)- জলসিঞ্চন আৰু জলচ্ছেদ উন্নয়নৰ বাবে ৪) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰামীণ জীৱিকা অভিযান ৫) দক্ষতা উন্নয়ন আঁচনি ৬) গ্ৰামীণ উন্নয়ন আৰু জীৱিকাৰ বাবে উপযুক্ত অন্যান্য আঁচনি উপৰোক্ত সংপৃক্তকৰণে বৰ্তমানৰ পৰিকল্পনাসমূহ সফল কৰি তোলাৰ লগতে এই পৰিকল্পনাৰ কৰ্মসূচী উত্তৰ-পৰিকল্পনা কালত স্থায়ী হোৱাত সহায় কৰিব।

৫. বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা

টিপকাই জে এফ এম চিৰ ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাৰ অংশ হিচাপে গাঁও অঞ্চলত বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা বিস্তৃত পি আৰ এ অনুশীলনৰ পিছত প্ৰস্তুত কৰা হৈছে। এই পৰিকল্পনাৰ উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল জৈৱ বৈচিত্ৰ্য সংৰক্ষণ, পাৰিৱেশিক কাৰ্যসূচী আৰু জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত উৎপাদন সক্ষমতা; এক বহনক্ষম ব্যৱস্থাৰে সম্প্ৰদায়ৰ ব্যৱহাৰ আৰু জীৱন ধাৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাসমূহ লাভ কৰা।

১। জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহৰ বাবে এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাই তলৰ বিভাগসমূহ বিবেচনা কৰিছে।

ক) বন বিভাগৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলসমূহ আৰু

খ) বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা সম্প্ৰদায়ৰ ভূমি আৰু অন্যান্য ভূমি, যিসমূহ বনাঞ্চলৰ জাননীৰ বাহিৰত

উপৰোক্ত দুয়োটা বিভাগৰে জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ অৱস্থা সম্পৰ্কে তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

১.২। বনাঞ্চল আৰু তাৰ অৱস্থা

জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ পূৰ্ণ বিৱৰণ প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ অধীনত তালিকা-৩.১ত দাখিল কৰা হৈছে (**'বনোন্নয়ন পৰিকল্পনা'**), যিসমূহ এই ক্ষুদ্ৰ পৰিকল্পনাত পৰিশিষ্ট হিচাপে সংলগ্ন কৰা হৈছে। অন্যান্য বৃক্ষৰোপিত এলেকা (বা বৃক্ষৰোপণ কৰিবলগা) বিবেচনা কৰাৰ পিছত, টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা তলত দিয়াৰ দৰে সাৰাংশ কৰা হৈছে।

তালিকা-৫.১ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ অৱস্থা

চিহ্নিতকৰণ	জে এফ এম চি বনাঞ্চলৰ আয়তন (হেক্টৰ)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিঃ মিঃ)	বনাঞ্চলৰ অৱস্থা (ভাল-বনৰ ৪০% আৰু ততোধিক ক্ৰাউন ঘনত্ব বাকী- 'ক্ষতিগ্ৰস্ত')	সম্প্ৰদায়ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰৰ ব্যৱধানতা (২-৩ মাহ/৩-৬ মাহ/৬-৯ মাহ/৯ মাহৰ বেছি)
(ক) ন্যস্ত বনাঞ্চল				
আৰ এফ / পি এফ, নামঃ টিপকাই বীট ঃ টিপকাই কম্পাৰ্টমেণ্ট ঃ নাই	৭৫ হেক্টৰ	০ কিঃমিঃ	ভাল এলেকা ঃ ২৫ হেক্টৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকা ঃ ১৫৫ হেক্টৰ	৯ মাহৰ
(খ) অন্যান্য ৰোপিত এলেকা স্থান				
মুঠ	৬৫ হেক্টৰ			

১.২ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ ঃ

টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অধীনৰ ভূমিভাগ বালিচহীয়া। ভূমিৰ প্ৰকাৰ সম্পৰ্কত কিছুমান লক্ষণীয় দিশ এনেধৰণৰ—

তালিকা ২ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনভূমিৰ প্ৰকাৰ

পৰিমাপ	ন্যস্ত বনাঞ্চলৰ অৱস্থা	বৃক্ষৰোপিত অন্যান্য এলেকাৰ অৱস্থা
উৰ্বৰতাৰ পৰ্যায়	কম	
ভূমি ক্ষয়ৰ অৱস্থা	নিম্ন	নাই
উপস্থিতি ঃ		
(ক) পলস	নাই	নাই
(খ) বোকামাটি	নাহ	নাই
(গ) ন-উৰ্বৰ ভূমি	নিম্ন	নাই
(ঘ) বালিচাহি	নাহ	নাই

সূত্ৰ ঃ প্ৰফৰ্মা ৩, ' খ বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰ'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ বাবে বনাঞ্চলৰ মাটিৰ প্ৰকাৰৰ বৈশিষ্ট্যসমূহৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল:

১) বোকা মাটি

২) কম সাৰুৱা

১.৩ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ তলত দিয়া হ'ল। এইটো মন কৰিবলগীয়া যে স্থানীয় বনাঞ্চলসমূহ উজনি অসম সিক্ত গ্ৰীষ্মপ্ৰধান চিৰসেউজ বনাঞ্চলৰ শ্ৰেণীভুক্ত কৰা হৈছে।

তালিকা **৫.৩** ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ—

তালিকা ৫.৩ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ

প্ৰজাতি	স্থানীয় নাম	বৈজ্ঞানিক নাম
মুখ্য বন প্ৰজাতি	চেগুণ	টেকটোনা গ্ৰাণ্ডিছ লিন
	গমেৰি	গেমলিনা আৰ্বোৰা
	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা
	ভেলকৰ	ট্ৰিউয়া মিডিফ্ল'ৰা
	ঘোঁৰা নিম	আজেড্ৰাচআচ
জোপোহা গছ	ঢেঁকীয়া	ফাৰ্ণছ
	জাৰ্মানী বন	এট্ৰ'পা বেলোড্ৰ'না
ঔষধি উদ্ভিদ	অৰ্জুন	টাৰ্মিনেলিয়া অৰ্জুনা
	শিলিখা	টাৰ্মিচনালিয়াচেবুলা
	নিম	আজাদ্ৰিএক্টিনিডিকা
	আমলখি	ফিলাম্থিয়াছ এম্বলিকা

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা ৩, 'গ বনাঞ্চলৰ বৰ্তমান উদ্ভিদসমূহ'/ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

২. বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচী

তলৰ উপশাখাসমূহত টিপকাই জে এফ এম চিৰ বনোন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অন্যান্য কাৰ্যসূচীসমূহ দিয়া হ'ল—

২.১। জে এফ এম চিৰ অতীতৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা

টিপকাই জে এফ এম চিত অতীত লোৱা বন সুৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ তলত আলোচনা কৰা হ'ল ঃ

(ক) অন্তৰ্ভুক্ত পৰিয়াল ঃ ৪৬

(খ) অন্তৰ্ভুক্ত সদস্য ঃ ৮০

(গ) সুৰক্ষা ব্যৱস্থাৰ সাৰাংশ ঃ ভ্ৰাম্যমান পহৰা

ঘ) কোনো আনুষ্ঠানিক ব্যৱস্থা ঃ উপলব্ধ নহয়

(**উৎস** ঃ প্ৰফ'ৰ্মা ৩, জে এফ এম চি viii + ix' /বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

২.২। বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

স্থানীয় সম্প্ৰদায়ৰ ঘৰুৱা চাহিদাৰ বাবে বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীলতাৰ তথ্য তলৰ তালিকাত দাঙি ধৰা হ'ল।

তালিকা- ৪ (ক) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ ঘৰুৱা চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	পৰিয়ালৰ গড় চাহিদা		বৰ্তমান কিভাৱে চাহিদা পূৰণ হৈছে	উৎস
	চাহিদাৰ সময় ব্যৱধান	আনুমানিক পৰিমাণ		
কাঠখৰি	সপ্তাহত এবাৰ	৪০-৫০ কেজি		বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	বছৰেকত এবাৰ	১-২ কুঃ/বছৰে		
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	নাই			
বাঁহ/খুঁটা	মাহেকত এবাৰ	মাহেকত ১-২টা বাঁহ	—	ঐ
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	বনাঞ্চলৰ অন্তৰ্গত চৰণীয়া পথাৰ		—	ঐ
এন টি এফ পি	কাচিৎ	—	—	
অন্যান্য	-	-	-	-

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা ৩, **তালিকা**-৩.২ গ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

টিপকাই জে এফ এম চিত মুঠ ১২২ ঘৰ পৰিয়াল আছে। ওপৰৰ তালিকা আৰু এই পৰিয়ালৰ সংখ্যাৰ পৰা এইটো গম পোৱা যায় যে টিপকাই গাঁৱৰ বাবে বছৰি মুঠ বনজ উৎপাদনৰ চাহিদা নিজৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে তলত দিয়া ধৰণৰ—

তালিকা- ৪ (খ) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ সকলো পৰিয়ালৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ বাৰ্ষিক চাহিদা

বনজ উৎপাদনৰ নাম	সম্প্ৰদায়ৰ চাহিদা বাৰ্ষিক কিঃগ্ৰাঃ (*)	মন্তব্য
কাঠখৰি	১৪০০০০	বছৰ জুৰি
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১১০০০০	জানুৱাৰী-ফেব্ৰুৱাৰী
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	মাজে সময়ে
খুঁটা/বাঁহ	১৫০০ বাঁহ	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—
এন টি এফ পি	—	—
অন্যান্য	—	

উৎস ঃ ওপৰৰ তালকা-৪ (ক) আৰু সম্প্ৰদায়ৰ তথ্যৰ মুঠ পৰিয়ালৰ সংখ্যা (*) = পৰিয়ালসমূহৰ গড় চাহিদাৰ আনুমানিক পৰিমাণ (তালিকা-৪ (ক)× — পৰিয়াল)

২.৩। গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সামগ্ৰী সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

পৰিয়ালৰ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ উপৰি এই ধৰণৰ সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি স্থানীয় বজাৰত বিক্ৰীৰ জৰিয়তে গাঁওবাসী বনজ উৎপাদনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। টিপকাই জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণনৰ তথ্য তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল—

তালিকা- ৫ (ক) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ গাঁওবাসীৰ দ্বাৰা বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন

বনজ উৎপাদনৰ নাম	বিপণনৰ বাবে সংগ্ৰহ			সংগ্ৰহৰ স্থান
	ঋতু / মাহ	সংগ্ৰহকাৰী পৰিয়ালৰ সংখ্যা	সংগৃহীত সামগ্ৰীৰ গড় পৰিমাণ (কিঃ গ্ৰাঃ)	
কাঠখৰি	ডিচেঃ-জানুঃ	৩-৪	৪০০-৫০০	বনাঞ্চল
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—	—
বাঁহ	মাহত এবাৰ	৪-৫	১০ টা	বনাঞ্চল
খুঁটা	—	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা ৩, তালিকা-৩.৩ - গ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

উল্লিখিত তথ্যৰ লগত সম্পৰ্কিত কিছু প্ৰাসংগিক তথ্য তলৰ তালিকাত দিয়া হ'ল।

তালিকা- ৫ (খ) ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন—অতিৰিক্ত তথ্য (টিপকাই জে এফ এম চি)

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ)	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয়	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১৩০০০ কিঃগ্ৰাঃ	টিপকাই	১৬০০-২০০০ প্ৰতিমাহে
ঘৰৰ বাবে কাঠ	—	—	—
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	৩২-৪০ টা মাহে	টিপকাই বজাৰ	৪০০-১২৫০ মাহে
খুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য—	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা ৩, তালিকা-৩.৪ বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

২.৪। বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদা— ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ আৰু বিপণনৰ বাবে

পূৰ্বে উল্লেখ কৰা উপ-শাখাৰ তথ্যৰ ভিত্তিত জে এফ এম চিৰ সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যসকলৰ বনজ উৎপাদনৰ মুঠ চাহিদাৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল।

তালিকা ৬ ঃ বনজ উৎপাদন সংগ্ৰহ আৰু বিপণন— অতিৰিক্ত তথ্য (টিপকাই জে এফ এম চি)

বনজ উৎপাদনৰ নাম	উদ্বৃত্ত বিপণন (কিঃ গ্ৰাঃ) তালিক ৪(খ)ৰ পৰা	কেনেদৰে বিপণন কৰা হয় তালিক ৫(খ)	বনজ উৎপাদন বিক্ৰীৰ মাধ্যমেৰে প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ গড় আয়
কাঠখৰি	১৮০০০০ কিঃগ্ৰাঃ	১৫৭০	১৬২৫৭৫
ঘৰৰ বাবে কাঠ	১১০৪০০ কিঃগ্ৰাঃ	—	১১০৪০০
ব্যৱহাৰৰ বাবে সৰু কাঠ	—	—	—
বাঁহ	১৬৫৬ ডাল	৩৮৪-৬০০ ডাল	২০৪০-২২৫৬ ডাল
খুঁটি	—	—	—
বনাঞ্চলৰ পৰা পশুখাদ্য	—	—	—
এন টি এফ পি	—	—	—
অন্যান্য	—	—	—

উৎস ঃ এই অধ্যায়ৰ পূৰ্বৱৰ্তী পৃষ্ঠাৰ তালিকা ৪(খ), তালিকা-৫ (খ) চাওক।

৩।　বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়

৩.১।　সুৰক্ষা সমস্যাসমূহ

টি জে এফ এম চিৰ বনাঞ্চল সুৰক্ষাৰ বিষয়সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

তালিকা- ৭ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ বন সুৰক্ষা সংক্ৰান্তীয় বিষয়সমূহ

সমস্যাৰ ধৰণ	প্ৰাসংগিক (হয়/নহয়)	গুৰুত্ব (হয়/নহয়)
চৰণীয়া পথাৰ-স্থানীয় পশু	হয়	হয়
চৰণীয়া পথাৰ- অন্যান্য এলেকাৰ পশু	হয়	হয়
বেআইনীভাৱে কাঠকটা	নহয়	নহয়
কাঠ চোৰাং চালান	নহয়	নহয়
দুৰ্ঘটনাবশতঃ অগ্নিকাণ্ড	হয়	হয়
বনভূমি বেদখল	নহয়	নহয়
অন্যান্য কাঠখৰি সংগ্ৰহ	হয়	হয়

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে উপৰোক্ত জে এফ এম চিত বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়ত সন্মুখীন হোৱা দিশসমূহ হ'ল—

(ক)　চৰণীয়া পথাৰ — স্থানীয় জন্তু

(খ)　চৰণীয়া পথাৰ — অন্যান্য এলেকাৰ জন্তু

৩.২　বনাঞ্চল ক্ষতিৰ কাৰণসমূহ

টিপকাই জে এফ এম চিত বনাঞ্চল অনুন্নয়নৰ কাৰণসমূহ তলত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি—

(ক)　কোনো বৈজ্ঞানিক পৰিকল্পনা নাই

(খ)　জনজাতীয় মানুহৰ পৰম্পৰাগত খেতি

(গ)　পাৰ্বত্য এলেকাৰ দিশত উগ্ৰপন্থী সমস্যা

(**উৎস ঃ** প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা ৩.৬/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা)

৪। বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদানসমূহ

টিপকাই জে এফ এম চি-ত বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ উপাদানসমূহ তলৰ উপ-শাখাত দিয়াৰ দৰে উল্লেখ কৰিব পাৰি, যেনে সুৰক্ষাৰ পৰিকল্পনা, বন উন্নয়ন (পৰিচৰ্যা), নাৰ্চাৰী উন্নয়ন, তত্ত্বাৱধান আৰু বিবিধ প্ৰকাৰৰ কাম-কাজ।

৪.১। সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা পৰিকল্পনাৰ বিষয়সমূহ তলত দিয়াৰ দৰে— টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ বন সুৰক্ষা সম্পৰ্কীয় বিষয়সমূহ পূৰ্বে আলোচিত উপ-শাখা ৩.১ৰ পৰা আলোচনা কৰা হৈছে।

তালিকা- ৮ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ সুৰক্ষা পৰিকল্পনা

সুৰক্ষা কৰ্ম (প্ৰযোজ্য হিচাপে প্ৰফ'ৰ্মা-৩ৰ তালিকা ৩.৭ৰ পৰা পূৰণ কৰা হ'ব	বনাঞ্চল এলেকাৰ অৱস্থিতি	ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ সংখ্যাগত মান নিৰ্ণয় (দৈৰ্ঘ্য, আয়তন, আকাৰ ইত্যাদি)	সময়-কাল	অগ্ৰাধিকাৰ (উচ্চ /মধ্যম/নিম্ন)
সামাজিক বেৰ	সীমা	বৃক্ষৰোপিত অঞ্চল চাৰিওফালে	পশু চৰোৱা সময়তা	উচ্চ
অগ্নি নিৰাপত্তা	বনাঞ্চল ভিতৰত	—	শৰৎকাল-শীতকাল	উচ্চ
অবৈধ কাৰ্য	বনাঞ্চল ভিতৰত	—	গ্ৰীষ্মকাল	নিম্ন

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা- ৩.৭/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

এইদৰে টিপকাই জে এফ এম চিত পৰিকল্পনা কৰা উল্লেখযোগ্য প্ৰতিৰক্ষা ব্যৱস্থাসমূহ (উচ্চ/মধ্যম অগ্ৰাধিকাৰসহ) তলত দিয়াৰ দৰে—

১. সুৰক্ষা বেৰা

২. অগ্নি নিৰাপত্তা

৩. ভ্ৰাম্যমান পহৰা

৪.২। প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চলৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত এলেকাসমূহৰ নিৰাময়ৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ ধৰণ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ৯ ঃ টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ প্ৰস্তাৱিত কাম-কাজৰ প্ৰকাৰ

নিৰাময় ব্যৱস্থা	প্ৰয়োজনীয় (হয়/নহয়)	জে এফ এম চি-ৰ দায়িত্ব (হয়/নহয়)	মাহ/বছৰ যেতিয়া কৰিব পাৰি	নিৰাময় ব্যৱস্থাৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত বৰ্ধিত এলেকা (হেক্টৰ)
ক্ষতিগ্ৰস্ত বনাঞ্চলৰ পুনৰুদ্ধাৰ	হয়	হয়	এপ্ৰিল-আগষ্ট	
কটা গছৰ গুৰিৰ সুৰক্ষা				
জল বিভাজিকা নিৰাময়	হয়	হয়	অক্টোবৰ-মাৰ্চ	নাই
জলাধাৰ				
ঘাঁহ আৰু তৃণভূমিৰ কাম				
বাঁহ ৰোপণ	হয়	হয়	মাৰ্চ-এপ্ৰিল	
বীজ সিঁচা	হয়	হয়	জুন-জুলাই	নাই
শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ	হয়	হয়	জুন-জুলাই অক্টোবৰ-নৱেম্বৰ	নাই
কলম আৰু নিৰাময়				
শিলৰ প্ৰাচীৰ/অন্য বেৰ	হয়	নহয়	চেপ্টম্বৰ-নৱেম্বৰ	নাই
সামাজিক বেৰ	হয়	হয়	বছৰজুৰি	৫০ হেক্টৰ
অন্যান্য কাম-কাজ (হাতীৰ পৰা সুৰক্ষা)				

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৯/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

এইদৰে টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল এলেকাত নিৰাময় কাম-কাজৰ বাবে নিম্নোক্ত প্ৰস্তাৱসমূহ দিয়া হৈছেঃ

(ক) বীজ সিঁচা

(খ) শিপা আৰু অংকুৰ কটা আৰু ৰোপণ

৪.৩। **বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা— অগ্ৰিম কাম-কাজ আৰু বন সৃষ্টি**

ওপৰত উল্লেখ কৰা বিষয়সমূহৰ সৈতে সংশ্লিষ্ট বিষয়বোৰ তলৰ তালিকাত উল্লেখ কৰা হ'ল।

তালিকা- ১০ ঃ টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ বনাঞ্চল উন্নয়ন পৰিকল্পনা

নিৰাময় ব্যৱস্থা	ৰোপণৰ বাবে হেক্টৰৰ হিচাপত নিৰ্দ্ধাৰিত এলেকা	ব্লক ৰোপণৰ বাবে অগ্ৰাধিকাৰ	প্ৰজাতি	স্থান ব্যৱধান (মিটাৰ × মিটাৰ)
প্ৰাকৃতিকভাৱে পুনৰুজ্জীৱিতকৰণত সহায়তা (ৰোপণৰ স্থান ব্যৱধানসহ)	২৫	উচ্চ	শাল, বহেৰা,অৰ্জুন	৪ মিঃ/৪ মিঃ
ব্লক ৰোপণ (কাঠখৰি)	৫০	উচ্চ	শাল, গমাৰি, ছিছু, ঘোঁৰা নিম, বোহৰা, ভেলকৰ	২ মিঃ/২ মিঃ
নিম, আমলখি, মহুৱা বহৰা (ভেষজ উদ্ভিদ)ৰ বীজ সিঁচা	১০	—	এন টি এফ পি	২ মিঃ/২ মিঃ
অন্যান্য	—	—	—	—
মুঠ এলেকা (হেক্টৰ)	৪৫ হেক্টৰ	—	—	—

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, তালিকা-৩.৮/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা।

৪.৪। **বনাঞ্চল উন্নয়ন — বাৰ্ষিক লক্ষ্য মাত্ৰা**

ওপৰৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত বাৰ্ষিক লক্ষ্য হিচাপে দহ বছৰ সময়ৰ বাবে তলত উল্লেখ কৰা হ'ল।

৫. তালিকা-১০ (ক) আৰু (খ) ঃ টিপকাই জে এফ এম চি-ত বন উন্নতকৰণৰ বাৰ্ষিক লক্ষ্যমাত্ৰা (বছৰ-১-ৰ পৰা বছৰ-৫)

ৰোপণৰ নাম	ঃ কাঠখৰি ৰোপণ
ৰোপণৰ সময়সীমা	ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২০-২১ (৫ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ ৫০ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ ২×২ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ২৫০০ পুলি
খণ্ডৰ সংখ্যা	ঃ ১ খণ্ড
প্ৰজাতি	ঃ শাল, এজাৰ, খৈৰ, অৰ্জুন, ঘোঁৰানিম, বাঁহ (জাতি, কাক, ভলুকা, বিজুলী) সহযোগী —গমাৰি, চিচু, তিতাচপা আদি

রোপণৰ কৰ্ম আঁচনি	
বিত্তীয় বৰ্ষ	কাম-কাজ
২০১৬-১৭	উপযুক্ত স্থান নিৰ্বাচন প্ৰাকৃতিকভাৱে সৰা গুটি পৰীক্ষণ—সম্ভাৱনীয়তা আৰু জৈৱিক হস্তক্ষেপ নিৰূপণ। এলেকা ভূমি চিনাক্তকৰণ, ব্লকত বিভক্ত ভূমি উন্নতকৰণ ২ মিঃ × ২ মিঃ, ভূমিৰ কাম ২৫০০ ৰোপণ০/হেক্টৰ
২০১৭-১৮*	ৰোপণৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ
২০১৮-১৯*	ৰোপণৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ
২০১৯-২০*	ৰোপণৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ
২০২০-২১*	ৰোপণৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ
২০২১-২২*	১ম, ৫ম, ৯ম, ১৩শ আদি শাৰীৰ গছসমূহ পাতলোৰা আৰু পাতলোৰা ঠাইত ৰোপণ বীজ/সিঁচা
২০২২-২৩*	২য়, ষষ্ঠ, ১০ম, ১৪শ আদি শাৰীৰ গছসমূহ পাতলোৰা আৰু পাতলোৰা ঠাইত ৰোপণ বীজ/সিঁচা
২০২৩-২৪*	৩য়, ৭ম, ১১শ, ১৫শ আদি শাৰীৰ গছসমূহ পাতলোৰা আৰু পাতলোৰা ঠাইত ৰোপণ বীজ/সিঁচা
২০২৪-২৫*	৪ৰ্থ, ৮ম, ১২শ, ১৬শ আদি শাৰীৰ গছসমূহ পাতলোৰা আৰু পাতলোৰা ঠাইত ৰোপণ বীজ/সিঁচা
২০২৫-২৬*	২০২১-২২ৰ পৰা ২০২৪-২৫লৈ অবিৰামভাৱে পুনৰবাৰ কৰা।

তালিকা-১০ (খ) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ খণ্ডৰ ৰোপণ শাল মিশ্ৰত সহযোগীৰ বন উন্নয়নৰ লক্ষ্য (১০ বছৰ)

ৰোপণৰ নাম	ঃ শাল মিশ্ৰিত সহযোগীৰ সৈতে খণ্ড ৰোপণ, কাঠখৰি আৰু বাঁহ
ৰোপণৰ সময়সীমা	ঃ ২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৬-২৭ (১০ বছৰ)
ৰোপণৰ এলেকা	ঃ ২৫ হেক্টৰ
স্থান ব্যৱধান	ঃ ৪×৫ মিটাৰ, প্ৰতি হেক্টৰত ৫০০ পুলি
বৃদ্ধি কৰিবলগীয়া উদ্ভিদৰ সংখ্যা	ঃ ১২৫০০+২৫০০ (খালী পূৰ্ণ)
প্ৰজাতি	ঃ শাল; সহযোগী —বহেৰা, অৰ্জুন, চিদা, হল্দু
হাৰ	ঃ এ পি এফ বি চি এচ-ৰ দ্বাৰা গৃহিত (প্ৰতি দুই বছৰৰ মূৰে মূৰে বিশ শতাংশ বৃদ্ধি)

রোপণৰ কৰ্ম আঁচনি	
বিত্তীয় বৰ্ষ	**কাম-কাজ**
প্ৰথম বৰ্ষ	উপযুক্ত স্থান নিৰ্বাচন প্ৰাকৃতিকভাৱে সৰা গুটি পৰীক্ষণ—সম্ভাৱনীয়তা আৰু জৈৱিক হস্তক্ষেপ নিৰূপণ। ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰীত ভূমি চিনাক্তকৰণ, ভূমি উন্নতকৰণ, ভূমিৰ কাম ১০০০ টকা হে
দ্বিতীয় বৰ্ষ	ব্লক ৰোপণ ৪ মি × ৫ মি, ৫০০ গছ / হেঃ **এপ্ৰিল-জুনৰ** ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং
তৃতীয় বৰ্ষ	খালী পদ পূৰ্ণ **এপ্ৰিল-জুনৰ** ভিতৰত; এলেকাৰ জি পি এছ মাৰ্কিং
	চাফা কৰা ঃ চাহকৰণ কৰা
চতুৰ্থ বৰ্ষ	ওপৰৰ দৰে একে
পঞ্চম বৰ্ষ	ওপৰৰ দৰে একে
ষষ্ঠ বৰ্ষ	চাফা কৰা
সপ্তম বৰ্ষ	খেতি কৰা , চাহকৰণ কৰা
অষ্টম বৰ্ষ	ওপৰৰ দৰে একে
নৱম বৰ্ষ	ওপৰৰ দৰে একে
দশম বৰ্ষ	ওপৰৰ দৰে একে

৫.১। নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা

টিপকাই জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰী উন্নয়ন পৰিকল্পনা তলৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল

(ক) জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী (বিভাগীয় নাৰ্চাৰীসহিতে)

বিতং ব্যাখ্যা তলত দিয়া হ'ল—

জে এফ এম চি নাৰ্চাৰী

তলৰ তালিকাখনত টিপকাই জে এফ এম চিৰ নাৰ্চাৰীসমূহৰ বিতং ব্যাখ্যা আগবঢ়োৱা হৈছে। ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত আছে বিভাগীয় নাৰ্চাৰীৰ জে এফ এম চি কাৰ্য।

তালিকা- ১১ (ক) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ নাৰ্ছাৰীসমূহ

নাৰ্ছাৰীৰ অৱস্থান	প্ৰজাতি	উন্নয়নৰ বছৰ	বীজৰ সংখ্যা	মন্তব্য
গাঁৱৰ ভিতৰতে	গমাৰি, শাল, ঘোঁৰানিম, ভেলখৰ, জামুন, অৰ্জুন, বহেৰা, বাঁহ আদি	২০১৫-১৬	১,২৫,০০০	খালী ঠাই পূৰণৰ বাবে ছেপলিং প্ৰদান
		২০১৬-১৭	২৫,০০০	
		২০১৮-১৯	২০,০০০	
		২০২০-২১	১০,০০০	
		২০২০-২১ (ক্ৰমান্বয়ে)	৩২,০০০	

৪.৬ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা— ১০ বছৰ

টিপকাই জে এফ এম চিত বৃক্ষৰোপণৰ প্ৰতিপালন পৰিকল্পনা তলত দিয়া হ'ল। ই দহবছৰীয়া সময়ৰ বাবে ধাৰ্য কৰা হৈছে।

(ক) কাঠখৰিৰ ৰোপণ

তালিকা- ১২ (ক) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ চেগুণ ৰোপণ কৰা চেগুণ গছৰ পুলিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
২০১৬-১৭ৰ পৰা ২০২৫-২৬	নিৰ্দিষ্ট দিনৰ ভিতৰত কাঠখৰি ৰোপণ

(খ) শাল -এ এন আৰ

তালিকা- ১২ (খ) ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ শাল ৰোপণ গছৰ পুলিৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ পৰিকল্পনা

বছৰ	পৰিচৰ্যা
১ ম পৰা ১০ম বছৰ	শাল-এ এন আৰ সহযোগী কাৰ্যকৰীৰ পৰিকল্পনাৰ

৪.৭। অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনা

টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ তলত দিয়া

তালিকা- ১৩ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্যান্য অভিযানৰ পৰিকল্পনাসমূহ

অভিযান	প্ৰয়োজন (আছে/নাই)	দায়িত্ব	মাহ/বছৰ	এলেকা (হেক্টৰ)
তেনে পৰিকল্পনা নাই				

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৩/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫। প্ৰত্যাশিত লাভ

টিপকাই জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলে প্ৰদান কৰা বন সুৰক্ষাৰ পৰা আশা কৰা লাভ এই উপ-শাখাত প্ৰদান কৰা হৈছে। লগতে অংশীদাৰিত্ব কৰ্মসূচীৰ লাভো দিয়া হৈছে।

৫.১। কাঠ আৰু ঘাঁহ-বনৰ প্ৰত্যাশিত লাভ

টিপকাইজে এফ এম চিৰ বাবে ওপৰৰ বিষয়টো তলত তালিকাবদ্ধ কৰা হৈছে। এই সম্ভাৱনীয় লাভ হৈছে বন উন্নয়ন পৰিকল্পনাৰ অধীনত ইয়াৰ সদস্যসকলৰ দ্বাৰা কৰা বন সুৰক্ষাৰ লাভ।

তালিকা- ১৪ ঃ টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলৰ সদস্যসকলে আশা কৰা লাভ

দ্ৰব্য	মাহ	বৰ্ষ	পৰিমাণ
কাঠখৰি	বছৰ জুৰি	২০২১-২২	২ কুইণ্টৰ/বছৰি প্ৰতিঘৰ
গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে কাঠ	বছৰ জুৰি	২০২৫-২৬	২-৩ ট্ৰাংক বছৰি প্ৰতিঘৰ
সা-সঁজুলি নিৰ্মাণৰ বাবে সৰু কাঠ	বছৰ জুৰি	২০২৫-২৬	৬-৭ টুকুৰা বছৰি প্ৰতিঘৰ
বাঁহ	বছৰ জুৰি	২০১৭-১৮	১০০ টুকুৰা প্ৰতিঘৰ
খুঁটা	-	-	-
বনাঞ্চলৰ গছ আৰু ঘাঁহৰ পৰা পশুখাদ্য	-	-	-
এন টি এফ পি	জুন-জুলাই	২০২১-২২ আগলৈ	১ এম টি
মজুৰি	ৰোপণ আৰু পৰিশৰ্যা	২০১৭-১৮ আগলৈ	
অন্যান্য	১২০ হেক্টৰ নবে-ডিচে বছৰি		

উৎস ঃ প্ৰফ'ৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৪/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

৫.২। অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত বনাঞ্চলত অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ এনেধৰণৰ ঃ

তালিকা- ১৫ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ অংশীদাৰিত্ব বিতৰণ

পদ্ধতি	**দ্ৰব্য**
সমবিতৰণ	এন টি এফ টি শাল (ৰাজহ বিতৰণ)
সদস্যসকলৰ পৰা মুকলিভাৱে (বিনামূল্যে) সংগ্ৰহ কৰা	কাঠখৰি
অন্যান্য পদ্ধতি	কাঠ ভিন্ন বন উৎপাদনৰ সংসাধন

উৎস ঃ প্ৰফৰ্মা-৩, 'তালিকা-৩.১৫/বন বিভাগৰ কৰ্মচাৰী আৰু সম্প্ৰদায়ৰ সদস্যৰ সৈতে আলোচনা

পৰিশিষ্ট তালিকা

পৰিশিষ্ট নং	শিৰোনাম	পৃষ্ঠা নং
	মানচিত্ৰ ঃ	৩৩
১	অৱস্থিতি মানচিত্ৰ	৩৪
	গাঁৱৰ সামাজিক মানচিত্ৰ	৩৫
	গাঁৱৰ সম্পদৰ মানচিত্ৰ	৩৬
২	**গাঁৱৰ ভূমি ব্যৱহৃত মানচিত্ৰ (জি আই এছ)**	৩৭
৩	**পি আৰ এ অনুশীলন**	৩৭
	সামাজিক মানচিত্ৰায়ন	৩৭
	সম্পদৰ স্থানাংক নিৰ্ধাৰণ	৩৯
	সময় বিশ্লেষণ	৪০
	ঋতুকালীনতা বিশ্লেষণ	৪০
	ভেন ডায়েগ্ৰাম	৪৩
	চাপাট্টি ডায়েগ্ৰাম	৪৪
	ই পি এ অগ্ৰাধিকাৰ স্থানাংক	৪৫
৪	**আলোকচিত্ৰ**	৪৭
৫	**জে এফ এম চিৰ সদস্যৰ তালিকা**	৪৯
৬	**পূৰণ কৰা তালিকা** (প্ৰফৰ্মা-১ পৰা প্ৰফৰ্মা-৪) (তালিকা ১-৩৭)	৫০

পৰিশিষ্ট

অৱস্থিতি মানচিত্ৰ

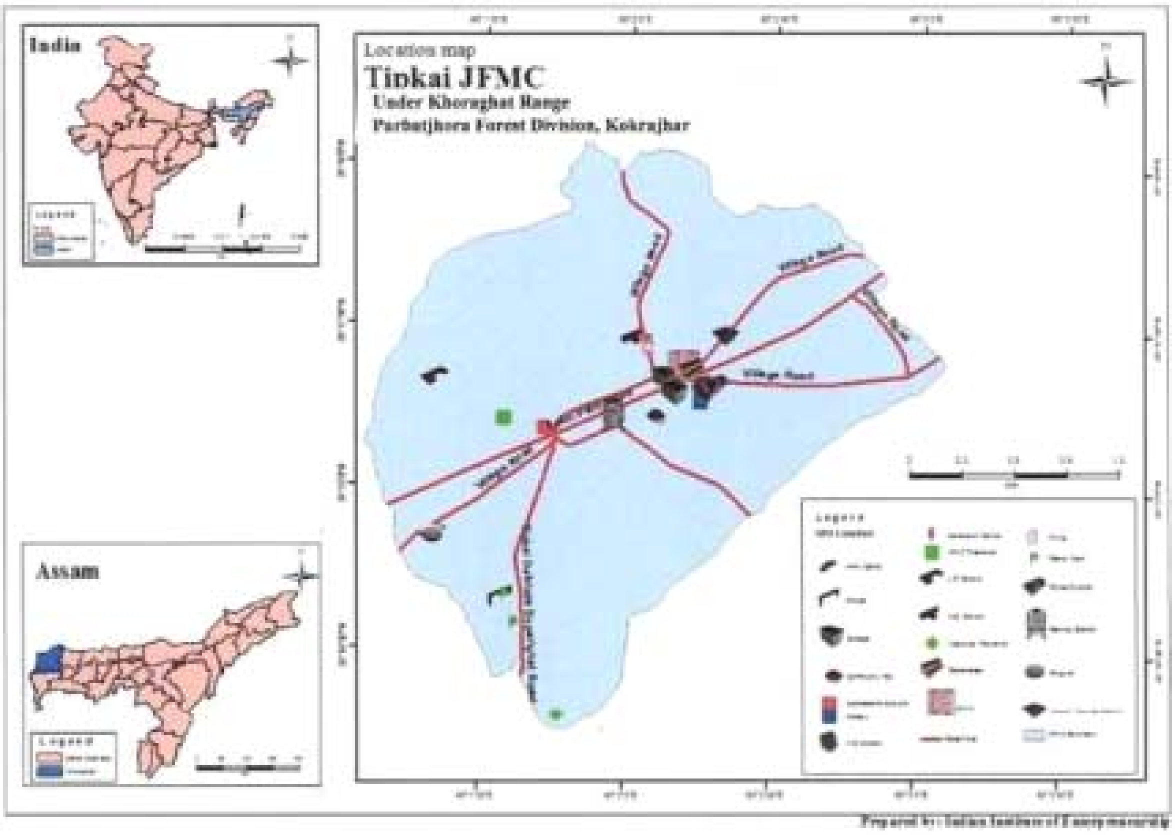

২. সামাজিক মানচিত্র

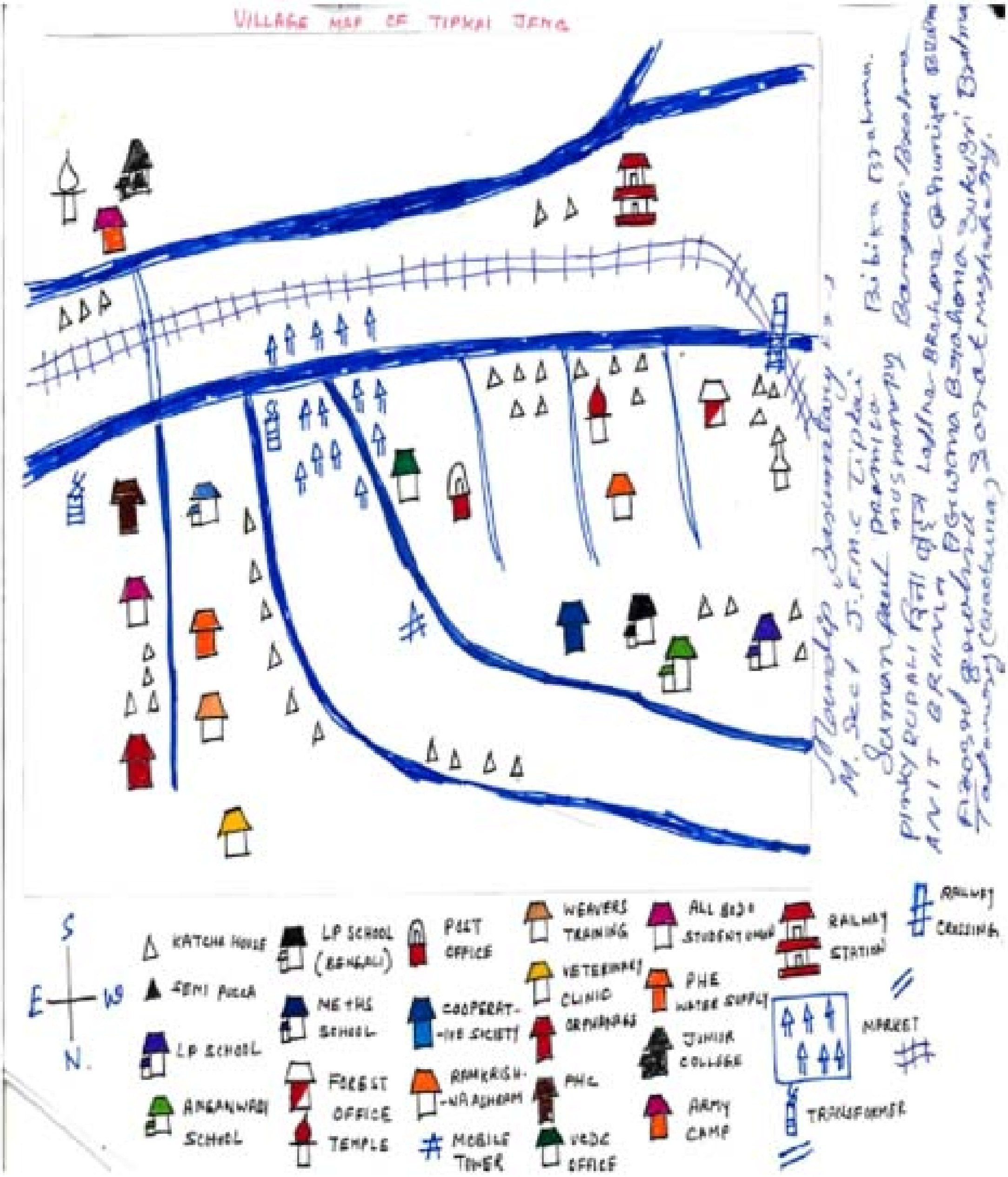
VILLAGE MAP OF TIPKAI
S
E
W
N.
KATCHA HOUSE
SEMI PUCCA
LP SCHOOL
ANGANWADI SCHOOL
LP SCHOOL (BENGALI)
ME+HS SCHOOL
FOREST OFFICE
TEMPLE
POST OFFICE
COOPERATIVE SOCIETY
RAMKRISHNA ASHRAM
MOBILE TOWER
WEAVERS TRAINING
VETERINARY CLINIC
ORPHANAGE
PHC
VCDC OFFICE
ALL BODO STUDENT UNION
PHE WATER SUPPLY
JUNIOR COLLEGE
ARMY CAMP
RAILWAY STATION
MARKET
TRANSFORMER
RAILWAY CROSSING

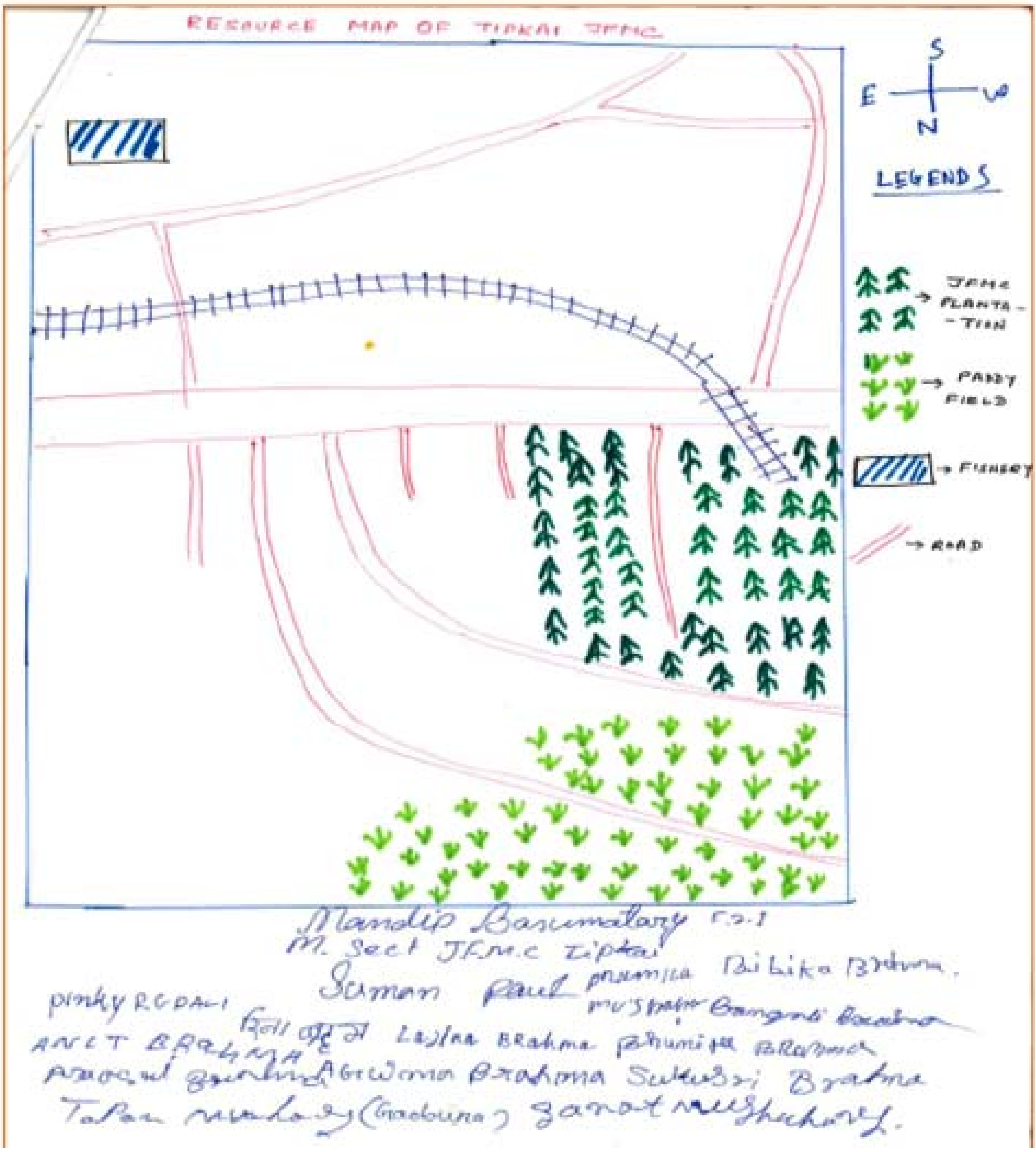
RESOURCE MAP OF TIPKAI JFMC
S
E
W
N
LEGENDS
JFMC PLANTA-TION
PADDY FIELD
FISHERY
ROAD
Mandip Basumatary
M. Secl JFMC Tipkai
Suman Paul

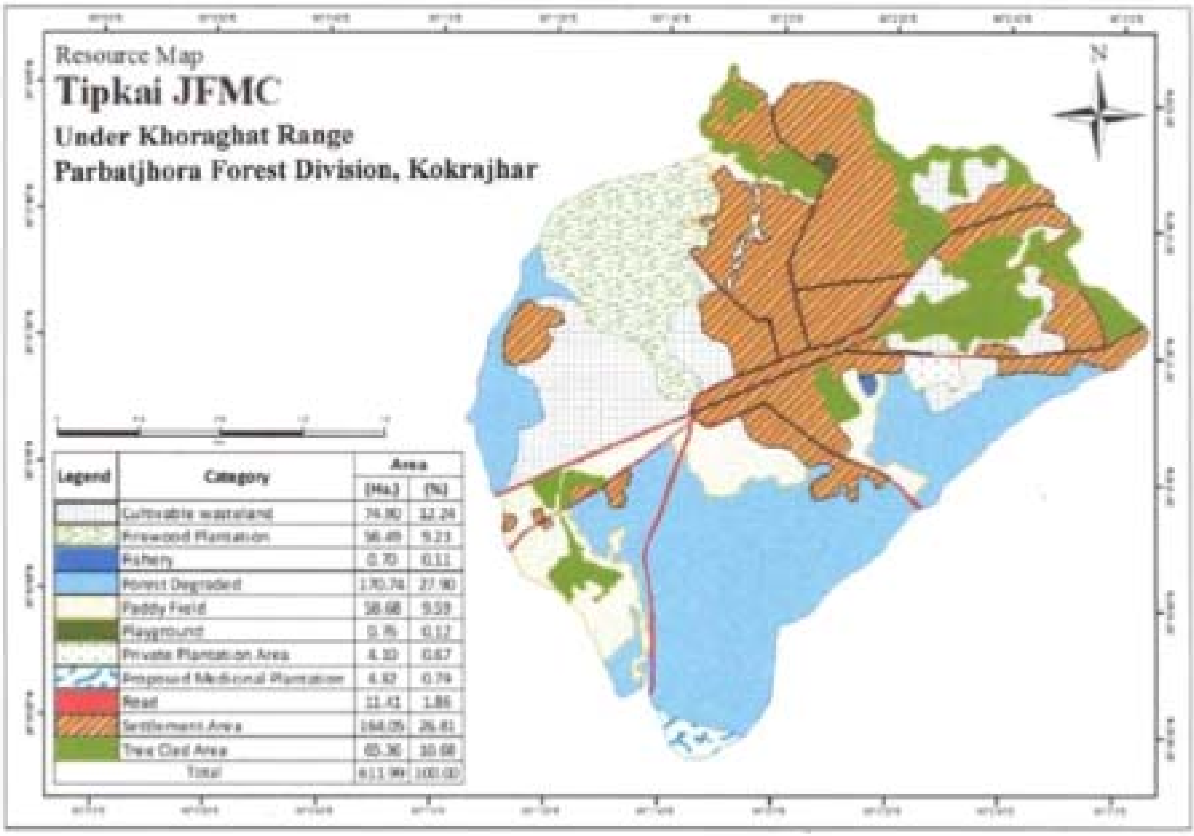
Resource Map
Tipkai JFMC
Under Khoraghat Range
Parbatjhora Forest Division, Kokrajhar
N
Legend | Category | Area (Ha.) | (%)
Cultivable wasteland | 74.90 | 12.24
Firewood Plantation | 56.49 | 9.23
Fishery | 0.70 | 0.11
Forest Degraded | 170.74 | 27.90
Paddy Field | 58.68 | 9.59
Playground | 0.76 | 0.12
Private Plantation Area | 4.10 | 0.67
Proposed Medicinal Plantation | 4.82 | 0.79
Road | 11.41 | 1.86
Settlement Area | 164.05 | 26.81
Tree Clad Area | 65.36 | 10.68
Total | 611.99 | 100.00

পৰিশিষ্ট 3

পি আৰ এৰ কাৰ্যকৌশল

অংশগ্ৰহণকাৰীৰ সংখ্যা	ঃ	৬০
সময়	ঃ	৫ জুলাই, ২০১৬ দিনৰ ১১
স্থান	ঃ	বন লাট কাৰ্যালয়, টিপকাই

তালিকা- ৩.১ টিপকাই জে এফ এম চিৰ অধীনস্থ গাঁওসমূহৰ চমু বিৱৰণ

গাঁৱৰ নাম	মুঠ পৰিয়াল	জনসংখ্যা		
		মুঠ	পুৰুষ	মহিলা
টিপকাই	১২২	৬২৭	৩০০	৩২০
মুঠ	**১২২**	**৬২৭**	**৩০০**	**৩২০**

সূত্ৰ ঃ ক্ষেত্ৰ পৰীক্ষণ

অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপৰ অনুশীলনৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা অংশগ্ৰহণমূলক গ্ৰাম্য পৰিমাপৰ বিভিন্ন আহিলা ঃ

(১) সামাজিক মানচিত্ৰ

(২) বিত্তীয় শ্ৰেণীবিভাগ

(৩) সময়সীমা পৰ্যালোচনা

(৪) ঋতুকালীন বিশ্লেষণ

(৫) চাপাট্টী ৰেখাচিত্ৰ

৩.১ সামাজিক মানচিত্ৰ

টিপকাই জে এফ এম চি-ৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীৰ সামাজিক মানচিত্ৰ অংকনৰ বেলিকা গাঁওবাসীৰ আৰ্থ-সামাজিক দিশত দৃষ্টিপাত কৰাৰ উপৰিও গাঁওখনৰ ঘৰ-দুৱাৰৰ নাই, শিক্ষানুস্থানৰ সংখ্যা, সামাজিক পৰিবেশ আৰু পৰিয়ালৰ মাজত ধৰ্মীয় বিশ্বাস আদিলৈ লক্ষ্য কৰা হৈছে। গাঁও আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানসমূহত সজাগতা শিবিৰ সম্পন্ন কৰা হৈছিল। গাঁওবাসী মানচিত্ৰ অংকনৰ দিশত উৎসাহী হোৱা গুণে তেওঁলোকে আগ্ৰহেৰে অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল।

গাঁওবাসীয়ে প্ৰথমতে গাঁৱৰ মূল পথ অংকন কৰিছিল , তাৰ পাছত পি আৰ এ-ৰ দল সদস্যৰ সহযোগত তেওঁলোকৰ নিজ নিজ বাসস্থান, গাঁৱৰ উল্লেখযোগ্য স্থান, চৰকাৰী কাৰ্যালয় আদি চিহ্নিত কৰিছিল। সকলো গঁঞাই নিজ নিজ বাসস্থান মানচিত্ৰত বিচাৰি দেখুৱাইছিল। ইয়াৰ পাছত গাঁওবাসীয়ে তেওঁলোকৰ নিজ নিজ বাসস্থানৰ প্ৰকাৰ আৰু ইন্দিৰা আবাস যোজনাৰ অধীনৰ ঘৰবোৰৰ খবৰ দিছিল।

তালিকা-৩.১ গাঁৱৰ বিষয়ে তথ্য

সামাজিক তথ্য	মুঠ জনসংখ্যা	৬২০
	পুৰুষ	৩০০
	মহিলা	৩২০
	মুঠ পৰিয়াল	৬২০
	অৰ্ধ পকা ঘৰ	৫
	কেচা ঘৰ	৫
	ইঃ আঃ যোজনাৰ ঘৰ	০
পৰিচিতি	দলং	০
	জুৰি	০
	নদী	০
	মন্দিৰ	০
	প্ৰাথমিক জনস্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	১
	মন্দিৰ	১
	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	১
	ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	২
	ৰাজহুৱা ভৱন	১
	প্ৰাথমিক বিদ্যালয়	২
	মাধ্যমিক বিদ্যালয়	১
	হাইস্কুল	১
	জুনিয়ৰ কলেজ	১
	সদৌ বড়ো ছাত্ৰ সন্থাৰ কাৰ্যালয়	১
	অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰ	১
	অনাথ আশ্ৰম	১
	পশু স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	১
	বয়ন প্ৰশিক্ষণ কেন্দ্ৰ	১
	গাঁও উন্নয়ন সমিতি	১
	পুথিভঁৰাল	১
	সমবায় সমিতি	১
	ৰামকৃষ্ণ আশ্ৰম	১
	ফৰেষ্ট লাট কাৰ্যালয়	১
	সেনা শিবিৰ	১
	মন্দিৰ	১
	স্থানীয় বজাৰ	১
	ডাকঘৰ	১
	ট্ৰেন্সফৰ্মাৰ	২
	মোবাইল টাৱাৰ	১
	শ্মশান	১

সূত্ৰ ঃ পি আৰ এ অনুশীলন

সামাজিক মানচিত্ৰৰ সন্ধান

- সামাজিক মানচিত্ৰৰ সৈতে জড়িত তথ্যৰ পৰা জানিব পৰা গ'ল যে, গাঁওখনৰ ১২২টা বাসগৃহৰ ৫ টা বাসগৃহই আধা পকা আৰু বাকী ৫টা পকা ঘৰ আছে। গোটেই গাঁওখনতে ইন্দিৰা আৱাস যোঁজনাৰ অধীনত কোনো ঘৰ নাই। উল্লেখযোগ্য যে, চৰকাৰৰ এই ইন্দিৰা আৱাস যোঁজনাৰ অধীনত দুখীয়া লোকসকলে ঘৰ লাভ কৰে।
- গাঁৱৰ ভিতৰৰ জে এফ এম চি এলেকাত কোনো প্ৰাথমিক বিদ্যালয় বা কলেজ নাই।
- এটা ৰাজহুৱা আভিযান্ত্ৰিক কেন্দ্ৰ আছে যদিও বৰ্তমান সি নিষ্ক্ৰিয়।
- গাঁওখনত এটা অংগনৱাড়ী বিদ্যালয় আছে।
- গাঁৱখনৰ ১২২টা পৰিয়ালৰ ৩৭টা সাধাৰণ জাতিৰ, ১৯টা এছ চি আৰু ৬৬টা এছ টি গোষ্ঠীৰ।

৩.২ সম্পদৰ স্থানাংক

নিম্নোক্ত দিশসমূহৰ বিচাৰেৰে সম্পদৰ ক্ৰম উলিয়াব পৰা যায় :-

ক) ভূমি দখল

খ) জীৱিকা

প্ৰায় ৫৫ শতাংশ লোক দুখীয়া, প্ৰায় ৩০ শতাংশ লোক মধ্যবিত্ত আৰু বাকী প্ৰায় ১৫ শতাংশ লোকক ধনী লোকৰ শাৰীত ধৰিব পৰা যায়। দুখীয়া মানুহখিনিয়ে মূলতে দৈনিক মজুৰি কৰাৰ উপৰিও কেতিয়াবা যথেষ্ট মাটি থকা আন লোকৰ পৰা আধি লয়।

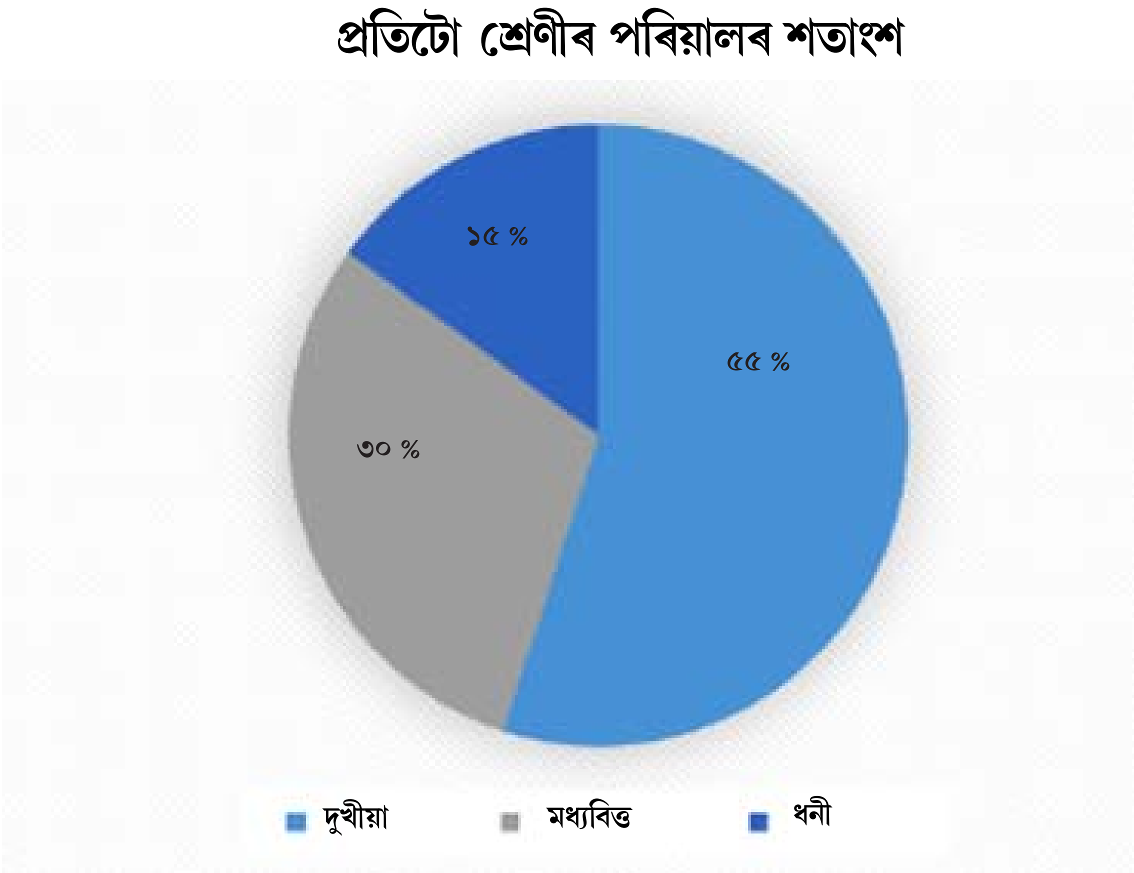

সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা

পূৰ্বৰ কোনো বিশেষ ঘটনা বা বুৰঞ্জীমূলক ঘটনাৰ বিষয়ে জানিবলৈ দলটোৱে সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা কৰে। দলৰ সদস্যসকলে গাঁওবুঢ়া, বয়স্ক ব্যক্তি আৰু কিছুমান যুৱক-যুৱতীৰ সৈতেও এই ঘটনাবোৰৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে আৰু এই ঘটনাবোৰে গঞ্জৰ জনজীৱনত কিবা প্ৰভাৱ পেলাইছে নেকি এই বিষয়ে জনাৰ অভিপ্ৰায় কৰে।

তালিকা ৩.৩ ঃ সময় সীমাৰ পৰ্যালোচনা

বছৰ	অনুষ্ঠান	প্ৰকাৰ
১৯৬৪	টিপকাই বিদ্যালয় স্থাপন	গঠনমূলক
১৯৯৪	বয়ন কেন্দ্ৰ স্থাপ	গঠনমূলক
১৯৯৬	মূলতঃ চাহ জনজাতিৰ লোকৰ প্ৰব্ৰজন	প্ৰব্ৰজন
১৯৯৬, ১৯৯৮, ২০১২	বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ মাজত জাতিগত সংঘৰ্ষ	সংঘৰ্ষ
২০০৮	ৰে'ল লাইন পুনৰ্নিৰ্মাণ	নিৰ্মাণ

১৯৬৪ চনত টিপকাই বিদ্যালয় স্থাপন হ'ল আৰু ১৯৯৪ চনত বয়ন কেন্দ্ৰ স্থাপন হ'ল।

বহুত মানুহৰ আন এলেকালৈ প্ৰব্ৰজন ঘটিল। প্ৰধান প্ৰব্ৰজন ঘটিছিল ১৯৯৬চনত ।

জে এফ এম চিৰ বুৰঞ্জীৰ পৰা জানিব পাৰি - ১৯৯৬, ১৯৯৮ আৰু ২০১২ চনত বিভিন্ন গোষ্ঠীৰ মাজত জাতিগত সংঘৰ্ষ হৈছিল।

২০০৮ চনত ৰে'ল লাইন পুনৰ্নিৰ্মাণ কৰা হয়।

৩.৪ ঃ জীৱিকাৰ ঋতুকালীন কাৰ্যৰ চানেকি

স্থানীয় লোকৰ পৰা লাভ কৰা বতৰৰ খবৰে ঋতুকালীন মানচিত্ৰ অংকনত ভালেখিনি অৰিহণা যোগায় ইয়াৰ দ্বাৰা বছৰটোৰ বিভিন্ন সময়ত বিভিন্ন কামৰ হেঁচা আৰু অসূচল অৱস্থাৰ বিষয়ে জানিব পৰা যায়। দলগতভাৱে হোৱা আলোচনাৰ ভিত্তিত, প্ৰায়ে ঋতুকালীন পঞ্জিকা তৈয়াৰ কৰি গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা চিনাক্ত কৰিব পাৰি।

ইয়াৰ ভিত্তিতে বছৰটোৰ উত্থান-পতনৰ এডাল ৰেখাচিত্ৰ অংকন কৰিব পৰা যায়। এই বৈচিত্ৰ্যতাত বৃষ্টিপাত, শস্য উৎপাদন, শ্ৰমৰ চাহিদা, বৰ্হি-গমন, মহামাৰী আদিৰ খবৰ, ব্যয়ৰ সীমা আদি সন্নিবিষ্ট হয়। উৎসৱ আদি উল্লেখযোগ্য সময়ৰ কথাও ইয়াত উল্লেখ থাকে।

ঋতুকালীন মানচিত্ৰত সাধাৰণতে ঋতুকালীন শস্যৰ বিবিধতা থাকে। ঋতুকালীন মানচিত্ৰত আমি বছৰটোৰ কৃষিজনিত শস্যৰ তিনিটা সময়ৰ কাম, যেনে গুটি সিঁচা, ফল ধৰা আৰু ফল সংগ্ৰহৰ কথা বিস্তাৰে উল্লেখ কৰোঁ। ঋতুকালীন মানচিত্ৰৰ পৰা এই কথা প্ৰতীয়মান হ'ল যে, গাঁওখনত মুখ্যতঃ শালিধান, তামোল, নেমু আদিৰ খেতি কৰা হয়। জৰীপৰ পৰা পোৱা তথ্য মতে টিপকাই যুটীয়া বন পৰিচালনা সমিতিৰ অন্তৰ্গত গাঁওবাসীৰ ঋতুৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নোহোৱা মূল জীৱিকা হ'ল— গাহৰি পালন, দোকান দিয়া, তাঁতবোৱা, পকামিস্ত্ৰীৰ কাম, টেইলৰিং, কাঠমিস্ত্ৰীৰ কাম।

চিত্ৰ ৩.২ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ ঋতুকালীন মানচিত্ৰ

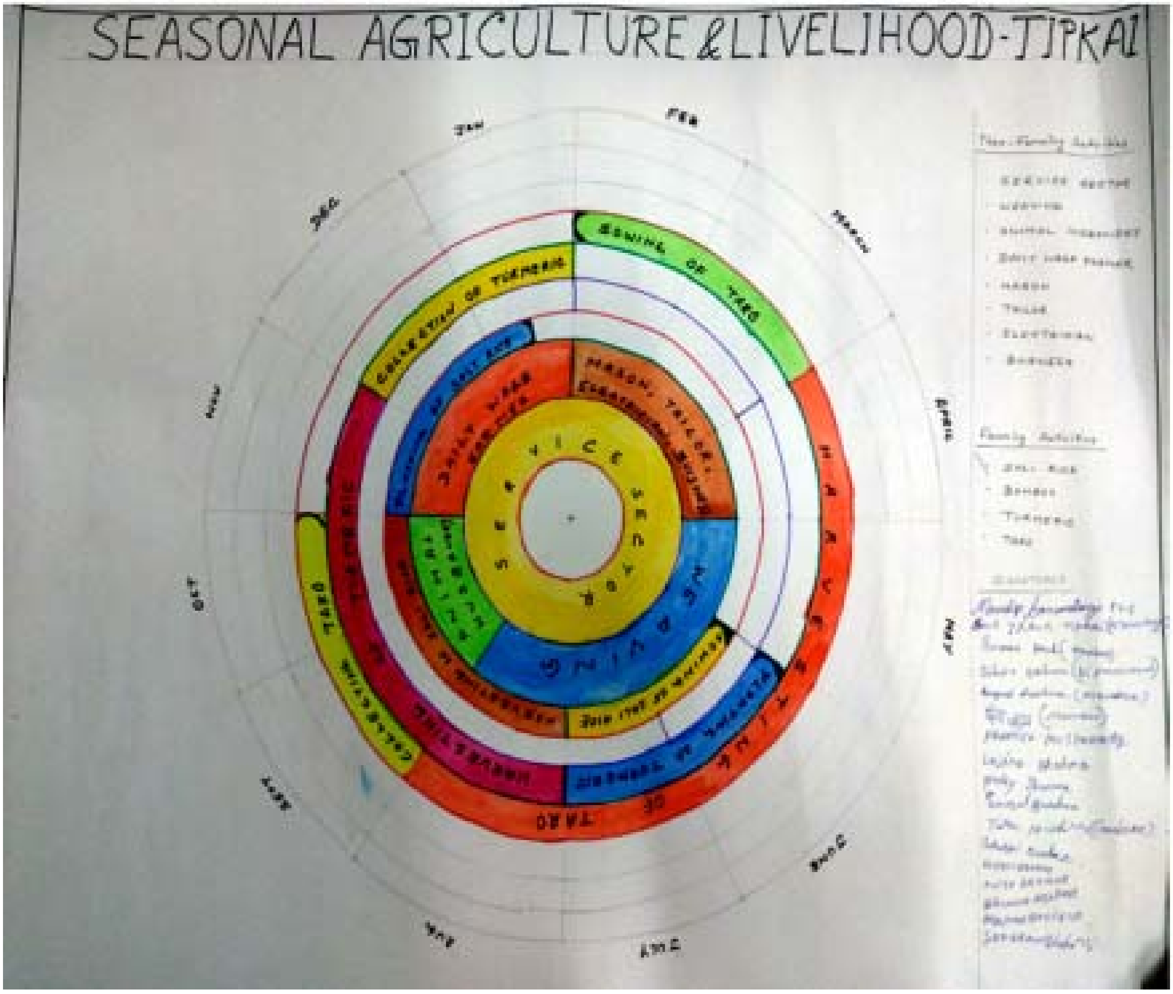

তালিকা-৩.২ ঃ ঋতুকালীন ধৰণৰ জীৱিকাৰ কাৰ্যৰ

শ্ৰেণী বিভাগ		**কামৰ সময়**		
পামৰ		**গুটি সিঁচা**	**শস্য চপোৱা**	**সংগ্ৰহ**
	শালি ধান	জুন-জুলাই	আগষ্ট-অক্টোবৰ	নৱেম্বৰ-ডিচেম্বৰ
	টাৰো	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ	এপ্ৰিল-আগষ্ট	চেপ্টেম্বৰ-অক্টোবৰ
	হালধি	জুন-জুলাই	আগষ্ট-নৱেম্বৰ	ডিচেম্বৰ-জানুৱাৰী
	বাঁহ	পৈণত হ'বলৈ ৩-৫ বছৰ সময় লয়		
	তামোল-পাণ	জুন	জুলাই-জানুৱাৰী	ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ
পামৰ নহয়	পশুপালন	গোটেই বছৰ জুৰি		
	টেইলৰিং			
	পকামিস্ত্ৰীৰ কাম			
	কুমাৰৰ কাম			
	দৈনিক শ্ৰমদান			
	ইলেকট্ৰিচিয়ান			
	ব্যৱসায়ী			
	বয়ন			
	দৈনিক মজুৰি			

জ্ঞাত তথ্য ঃ

➢ পানীৰ পৰ্যাপ্ততা অক্টোবৰ-মাৰ্চত কম। সেয়েহে এই সময় চোৱাত শস্য উৎপাদন কম।

৩.৫ ভেন ডায়েগ্রাম

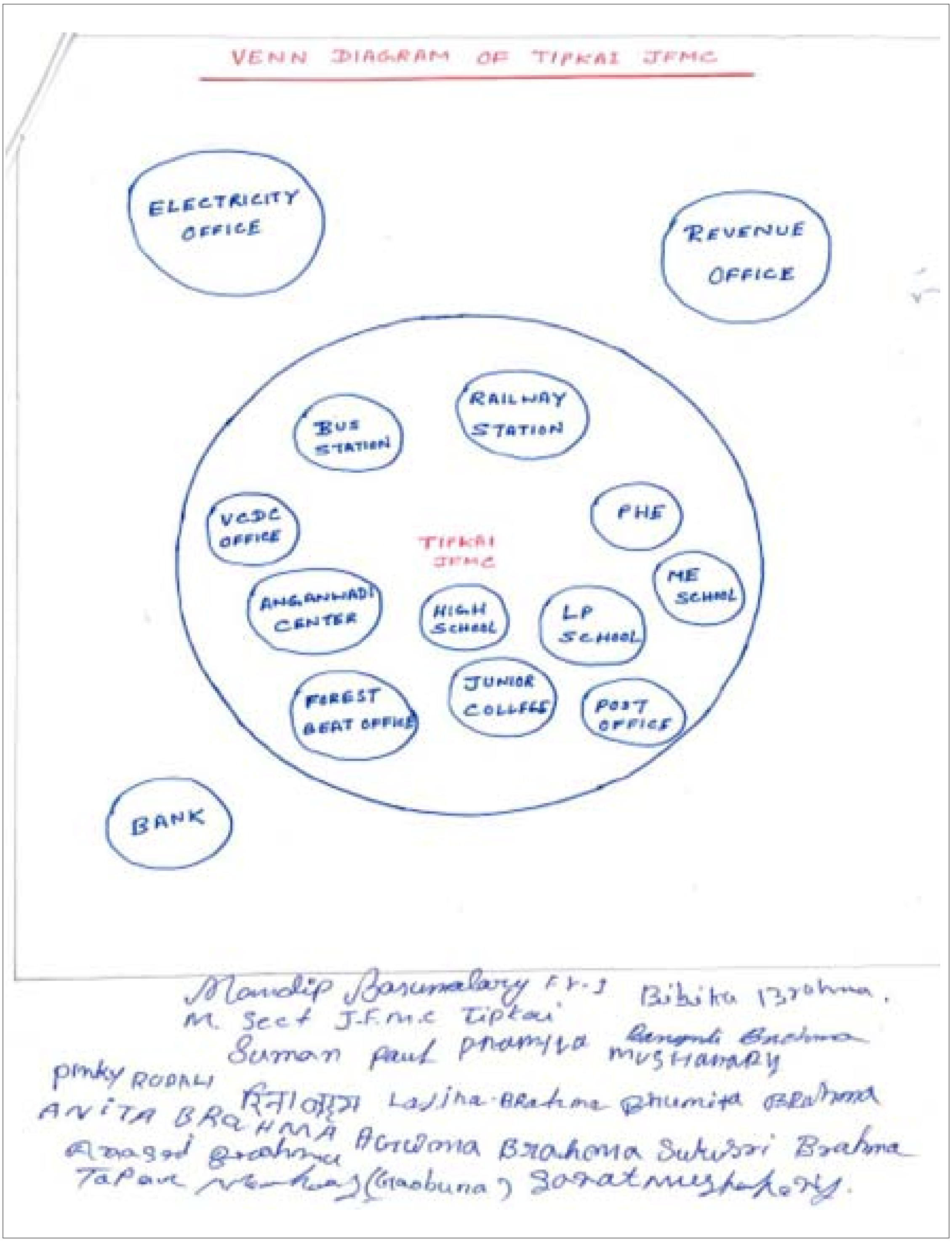
VENN DIAGRAM OF TIPKAI JFMC
ELECTRICITY OFFICE
REVENUE OFFICE
BUS STATION
RAILWAY STATION
VCDC OFFICE
PHE
TIPKAI JFMC
ME SCHOOL
ANGANWADI CENTER
HIGH SCHOOL
LP SCHOOL
FOREST BEAT OFFICE
JUNIOR COLLEGE
POST OFFICE
BANK

৩.৬ চাপাট্টি ডায়েগ্রাম

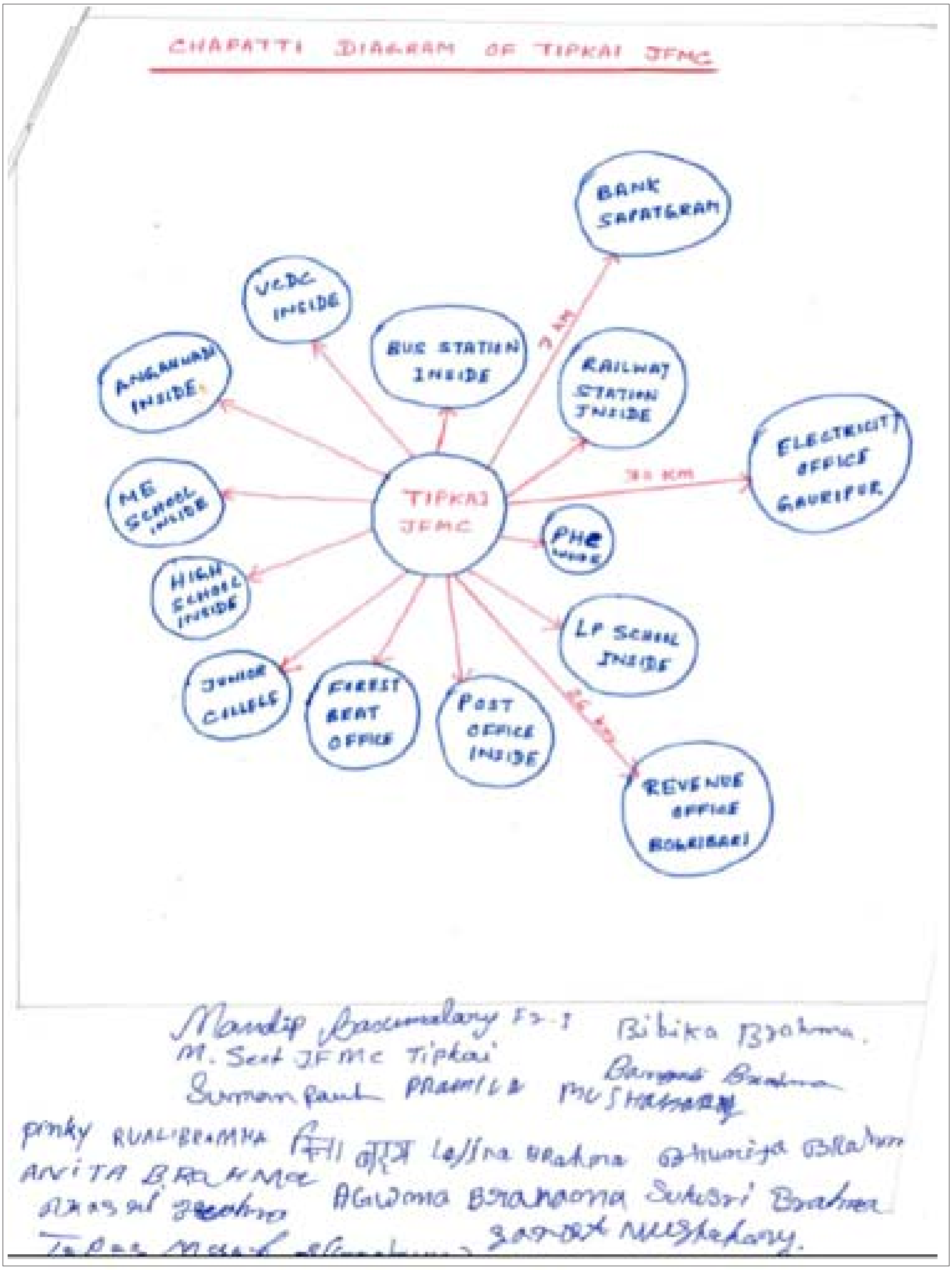

Priority Matrix Ranking of TIPKAI JFMC for Potential Livelihood Activities

Potential Livelihood Activities	Livestock farming (A)	Tailoring (B)	Weaving (C)	Carpentry (D)	Cane & Bamboo (E)	Masonry (F)		Marks	Points			
Live Stock Farming (A)	×	A	A	A	A	A		5	1			
Tailoring (B)		×	C	B	E	B		2	4			
Weaving (C)			×	C	C	C		4	2			
carpentry (D)				×	E	D		1	5			
Cane & Bamboo (E)					×	E		3	3			
Masonry (F)					×	×		0	6			

Jorneswar Mushahary. Mandip Basumatary F.T.I Tribiya Brahma
M. Secr J.F.M.C Tipkai
Signature of Villagers Suman Paul Pramila Bangari Brahma
Pinky Boro, দিলী ব্ৰহ্ম Lajjina Brahma Bhumisri Brahma Amit Brahma
Agewsina Brahma Mangal Brahma Subasri Brahma
Jofine Narzary (Brahma)

Divisional Forest Officer
Parbatjhora Forest Division
Suparighat

Priority Matrix Ranking of *Zipkoi* JFMC for Entry Point Activities

Entry Point Activities	Sanitation (A)	Road (B)	Culvert (C)	Regular Health Supply (D)	Drinking water (E)	Electricity supply (F)	Community Hall (G)	Bank (H)		Marks	Position	
Sanitation (A)	X	A	A	A	A	A	A	A		7	1	
Road (B)	X	X	B	B	B	B	B	B		6	2	
Culvert (C)	Y	Y	X	C	E	F	G	C		2	5+	
Regular Health Supply (D)	X	V	Y	X	E	F	D	H		1	7+	
Drinking water (E)	X	X	X	Y	X	E	E	E		5	3	
Electricity supply (F)	X	Y	X	X	X	Y	F	F		4	4	
Community Hall (G)	^	X	X	X	Y	X	X	G		2	5	
Bank (H)	X	X			X	Y	X	X		1	7	

Mandeep Basumatary F.V.I
M. Secy JFMC Zipkoi
Bibika Brahma.
Pinky Rupali
Banani Brahma Pramila
Amazed Brahma
Suman Paul
[illegible]
Tapan Rn [illegible]
(Basumatary)
Rajlee Brahma Dhunjit Brahma ANITA BRAHMA
Agindra Brahma Subadri Brahma Sahatmushahary

Divisional Forest Officer
Parbatjhora Forest Division
Suparighat

পৰিশিষ্ট ৪ ঃ
আলোক চিত্ৰ

পি আৰ এ মানচিত্ৰৰ সময়ত

ঔষধি গছ এলেকাত ৰোপণ

পি আৰ এ কাৰ্যসূচীত গাঁওবাসীৰ সৈতে সম্পাদক মনদ্বিত বসুমতাৰী

পৰিশিষ্ট ৫

জে এফ এম চিৰ সদস্যসকলৰ তালিকা

ক্ৰমিক নং	নাম	পুৰুষ/মহিলা	পদবী
১	সম্পৰ্ক ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সভাপতি
২	বিবিকা ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সম্পাদক
৩	মনদীপ বসুমতাৰী	পুৰুষ	ফৰেষ্টাৰ
৪	সুমন পাল	পুৰুষ	কোষাধ্যক্ষ
৫	শৰত বসুমতাৰী	পুৰুষ	সদস্য
৬	ৰতন মুছাহাৰী	পুৰুষ	সদস্য
৭	দনেন ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সদস্য
৮	প্ৰমানি নাৰ্জাৰী	পুৰুষ	সদস্য
৯	পখাশ্ৰী ব্ৰহ্ম	মহিলা	সদস্য
১০	লচিনা ব্ৰহ্ম	মহিলা	সদস্য
১১	বেংগলী ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সদস্য
১২	লক্ষীচৰণ ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সদস্য
১৩	তপন মুছাহাৰী	পুৰুষ	গাঁও মুখ্য
১৪	নাৰ্জাৰী ব্ৰহ্ম	পুৰুষ	সদস্য
১৫	প্ৰমীলা ব্ৰহ্ম	মহিলা	সদস্য

পৰিশিষ্ট VI (নথি I)

তালিকা-১ ঃ জে এফ এম চিৰ গাঁৱৰ মূল তথ্য

তালিকা ঃ ১ জে এফ এম চিৰ মূল তথ্য

ক্ৰমিক নং	জেএফএমচি /গাঁও	গঠনৰ তাৰিখ	কাৰ্যকৰী সদস্যৰ সংখ্যা	সভাপতিৰ নাম	সদস্য সচিবৰ নাম	গাঁও উন্নয়ন নিধিৰ ধন	প্ৰতি পৰিয়াল বা ব্যক্তিৰ বৰঙণি	সামাজিক বেৰ হয়/ নহয়	লক্ষ্য প্ৰাপ্তি সম্পৰ্কে মন্তব্য	শ্ৰেণী নিৰ্ধাৰণ আৰু আৰ এফ অ'ৰ দ্বাৰা জে এফ এম চিৰ সফলতাৰ % হাৰ
১	টিপকাই	২০১৩	৩৭	সম্পৰ্ক ব্ৰহ্ম	মনদীপ বসুমতাৰী	-	-	-	-	—

তালিকা-২ ঃ গাঁওভিত্তিক জনসংখ্যাৰ তথ্য

প্ৰকল্প গাঁৱৰ জনগাঁথনিৰ অৱস্থা

ক্ৰঃ নং	গাঁৱৰ নাম	পৰিয়ালৰ সংখ্যা	জনসংখ্যা			লিঙ্গৰ হাৰ	গড় পৰিয়ালৰ সংখ্যা
			মুঠ	পুৰুষ	মহিলা		
১	টিপকাই	১২২	৬২০	৩০০	৩২০	১০৬৬	৪.৫

উৎস ঃ ক্ষেত্ৰ জৰীপ প্ৰতিবেদন

তালিকা- ৩ ঃ ভূমি ধাৰণৰ ভিত্তিত গাঁৱৰ কৃষকসকলৰ শ্ৰেণী বিভাগ

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	ভূমি ধাৰণ অনুযায়ী কৃষকৰ শ্ৰেণী বিভাগ				মুঠ
		বৃহৎ কৃষক > ১০হেক্টৰ	ক্ষুদ্ৰ কৃষক ২-১০হেক্টৰ	উপান্ত কৃষক < ২ হেক্টৰ	ভূমিহীন পৰিয়াল	
১	টিপকাই	-	-	১০	—	১১২

তালিকা- ৪ ঃ পশুধনৰ সংখ্যা

তালিকা- ৪ ঃ জে এফ এম চিৰ পশুধনৰ সংখ্যা

ক্ৰমিক নং	গাঁৱৰ নাম	পশুধনৰ সংখ্যা						
		গৰু	ম'হ	ছাগলী	ভেৰা	কুকুৰা	গাহৰি	মুঠ
১	টিপকাই	১১২	০	৭৮	০	—	০	২৭৩

তালিকা- ৫ ঃ জে এফ এম চিৰ আন্তঃগাঁথনি

তালিকা-৫ ঃ জে এফ এম চিৰ আন্তঃগাঁথনি

	আন্তঃগাঁথনি	অৱস্থিতি (কিলোমিটাৰ)	গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব
১	প্ৰধান পথ	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
২	বিদ্যুৎ	গৌৰীপুৰ৩০ কিঃ মিঃ	
৩	গেছৰ যোগান	গেছ যোগান	৩০ কিঃ মিঃ
৪	ৰাজহুৱা পৰিবহণ	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
৫	প্ৰাথমিক স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
৬	বিদ্যালয়	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
৭	ডাকঘৰ	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
৮	বেংক	শাপটগ্ৰাম	৭ কিঃ মিঃ
৯	অংগনৱাড়ী	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১০	ভি চি ডি চি	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১১	ৰাজহ কাৰ্যালয়	বগৰীবাৰী	২৬ কিঃ মিঃ
১২	পুলিচ চকী	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১৩	বনাঞ্চলৰ বীট কাৰ্যালয়	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১৪	বাচৰ সুবিধা	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১৫	ৰেল ষ্টেচন	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১৬	খোৱা পানী	গাঁৱৰ ভিতৰত	—
১৭	জে এফ এম চিৰ ৰাজহুৱা ভৱন	নাই	—
১৮	জিলা সদৰ	ধুবুৰী	৪০ কিঃ মিঃ

তালিকা- ৬ ঃ কৃষিজাত শস্য

তালিকা ৬ ঃ কৃষিজাত শস্য

শস্যৰ প্ৰকাৰ	বৰ্ষা নিৰ্ভৰ		জলসিঞ্চন	
	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত	শস্যৰ নাম	এলেকা হেক্টৰ হিচাপত
খাৰিফ	শালি ধান	৪৫	—	—
ৰবি	পাতযুক্ত পাচলি	ঘৰুৱা ব্যৱহাৰৰ বাবে	—	—

তালিকা-৭ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত শস্য উৎপাদন ৰূপৰেখা

তালিকা ৭ ঃ টিপকাই জে এফ এম চিৰ অন্তৰ্গত শস্য উৎপাদনৰ ৰূপৰেখা

শস্যৰ প্ৰকাৰ	মুঠ উৎপাদন (আনুমানিক) কুইন্টল	উৎপাদন কৰা পৰিয়ালৰ সংখ্যা	গড় উৎপাদনত শস্যৰ অধিন এলেকা	শস্য অন্তৰ্গত এলেকা
ধান	২০	৩০	৩.১২	—
শাক পাচলি	০.০৭	৮০	.০৩৫	—

তালিকা- ৮ ঃ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

তালিকা ৮ ঃ জে এফ এম চিৰ পশুখাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা

প্ৰকাৰ	১-৩ মাহ	৩-৬ মাহ	> ৬ মাহ
শস্যৰ অৱশিষ্ট		✓	
ঘৰুৱা পেলুৱা বস্তু		✓	
ঘাঁহ			✓
সেউজীয়া পশুখাদ্য			✓
বনাঞ্চলত চাৰণ			✓

তালিকা- ৯ ঃ গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ দূৰত্ব আৰু অৱস্থান

তালিকা ৯ ঃ গাঁৱৰ পৰা বজাৰৰ দূৰত্ব আৰু অৱস্থান

ক্ৰয়ৰ বাবে	অৱস্থান	যদি অন্য গাঁৱত, গাঁৱৰ পৰা দূৰত্ব (কিলোমিটাৰ)
গেলামাল	টিপকাই	—
সাপ্তাহিক বজাৰ	টিপকাই	—
প্ৰধান বজাৰ	গোঁসাইগাঁও	২২ কিঃ মিঃ
বন নিগম বিক্ৰী বিভাগ	—	—
টেণ্ডু পাট্টা পি এইচএ ডি	—	—
মাছৰ বজাৰ	—	১ কিঃ মিঃ
ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—
বন নিগম ভেষজ উদ্ভিদ সংগ্ৰহ কেন্দ্ৰ	—	—

তালিকা- ১০ ঃ জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা

তালিকা ১০ ঃ জলসম্পদ সুবিধাৰ পৰ্যাপ্ততা দেখুওৱা হৈছে

জলৰ উৎস	সংখ্যা	পানীৰ পৰ্যাপ্ততা (উপযুক্ততা, ঋতুকালীন)	ব্যৱহাৰ (খোৱাৰ বাবে, জলসিঞ্চন, গা ধোৱা)
জল সংসাধন	—	—	—
দমকল	—	—	—
জুৰি	—	—	—
নদী	—	—	—
কেঁচা ৰিং নাদ	২০	পৰ্যাপ্ত নাই, লৌহ যুক্ত পানী	খোৱা পানী

তালিকা- ১১ ঃ শক্তি ব্যৱহাৰ

তালিকা ১০ ঃ জে এফ এম চিৰ শক্তি ব্যৱহাৰ দেখুওৱা হৈছে

ইন্ধনৰ প্ৰকাৰ	নিৰ্ভৰশীল পৰিয়ালৰ সংখ্যা	নিৰ্ভৰশীল মাহৰ সংখ্যা	উৎস (স্থানীয় গাঁও, বন, অন্যান্য উৎস)	মুখ্য / গৌণ
কাঠখৰি	১২২	১২	বনাঞ্চল, বস্তি	মুখ্য
কেৰাচিন	১০	৩	মুকলি বজাৰ	গৌণ
গোবৰ জৈৱ গেছ	—	—	—	—
ৰন্ধন গেছ	৭	৬	এজেন্সি	গৌণ
বৈদুতিক চৌকা	—	—	—	—

অতিৰিক্ত তালিকা ঃ শিক্ষাৰ ৰূপৰেখা

শ্ৰেণী	মুঠ জনসংখ্যাৰ শতকৰা
অশিক্ষিত	২৫
মধ্য ইংৰাজীলৈ	৫১
দশম শ্ৰেণী উত্তীৰ্ণ	৭
দ্বাদশ উত্তীৰ্ণ	১
স্নাতক	১
কেঁচুৱা	১৬

তথ্য-II

জীৱিকাৰ সুযোগ বিশ্লেষণ

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য

তালিকা- ১২ ঃ কৃষি আৰু উদ্যান শস্য অৱস্থা দেখুওৱা হৈছে

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কম উৎপাদন	■ পৰম্পৰাগত কৃষি পদ্ধতি ■ বছৰত এক ধৰণৰ শস্য খেতি (শালি)। ■ উচ্চমানৰ সাৰ, কীটনাশকআদিৰ প্ৰয়োগ অতি কম ■ জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ ■ আধুনিক সা-সৰঞ্জামৰ অভাৱ যেনে পাৱাৰ টিলা, টেক্টৰ আদি ■ উচ্চ উৎপাদনশীল বীজ সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ।	■ উচ্চমানৰ সাৰ, কীটনাশক আদিৰ প্ৰয়োগৰ প্ৰশিক্ষণ ■ নতুন আৰু অত্যাধুনিক প্ৰযুক্তিৰ প্ৰয়োগ ■ সু-সংঘবদ্ধ প্ৰশিক্ষণ। গাঁওবাসীয়ে উন্নত কৃষি ব্যৱস্থাক আকোঁৱালি লোৱা ■ জৈৱিক খেতিৰে কৃষি উৎপাদন বৃদ্ধি	■ উচ্চ উৎপাদনক্ষম বীজৰ প্ৰয়োগ ■ টেক্টৰ প্ৰশিক্ষণ ■ কৃষি দক্ষতাৰ প্ৰশিক্ষণ ■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতিৰ বাবে ঋণৰ ব্যৱস্থা
ভঁৰাল আৰু উৎপাদন	■ সাধাৰণ ভঁৰালৰ অভাৱ ■ বিদ্যুতৰ সৰবৰাহ নোহোৱাৰ বাবে শীতল মজুতৰ অভাৱ	■ বিক্ৰী নোহোৱা শস্য দীৰ্ঘদিন ধৰি মজুতৰ সুবিধা ■ বিক্ৰী নোহোৱা শস্য দীৰ্ঘদিন ধৰি মজুতৰ সুবিধা	■ পেকিং ■ পৰিবহণ আৰু বিপণন
বিপণন	■ বজাৰ সম্পৰ্কীয় জ্ঞান কম, পৰম্পৰাগত বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল ■ বজাৰৰ লগত যোগসূত্ৰ নাই ■ ওচৰৰ বজাৰলৈ উৎপাদিত সামগ্ৰী নিব পৰা পৰিবহণৰ ব্যৱস্থা হ'লে কৃষক উপকৃত হ'ব	■ পৰিবহণ ব্যৱস্থাৰ অভাৱ ■ বজাৰৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষ যোগাযোগতকৈ মধ্যভোগী দালালৰ ওপৰত অধিক নিৰ্ভৰশীল ■ সমসাময়িক বজাৰ আৰু বজাৰ মূল্য সম্পৰ্কে অধিক জ্ঞান ■ পৰম্পৰাগত বিক্ৰী ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল	■ ক্ৰেতা-বিক্ৰেতাৰ মিলন ■ প্ৰচুৰ পৰিমাণে উৎপাদিত বস্তু বিক্ৰীৰ ব্যৱস্থা

তালিকা ১৩ ঃ পশুধন

তালিকা ১৩ ঃ পশুধন

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
চৰণীয়া ভূমি কম	প্ৰয়োগ নাই	—	—
পশু খাদ্যৰ পৰ্যাপ্ততা	■ আৰ্থিক দৈন্যৰ বাবে বজাৰৰ পৰা পশুখাদ্য কিনিবলৈ অপাৰগ ■ সেউজ খাদ্য আৰু শস্যৰ আৱৰ্জনা কেৱল-৩-৬ মাহলৈহে উপলব্ধ	■ পশুপালনৰ পৰা উচ্চ উপাৰ্জন ■ পশুখাদ্যৰ সৰবৰাহ হ'লে গাঁওবাসীয়ে ইয়াক বিকল্প জীৱিকা হিচাপে ল'ব পাৰে।	
পশু চিকিৎসা ব্যৱস্থা	■ পশু চিকিৎসাৰ সু-ব্যৱস্থা নাই ■ পশুপালনৰ বাবে উপযুক্ত জ্ঞানৰ অভাৱ	■ বেমাৰ নিয়ন্ত্ৰণ ■ গৰুৰ জীৱন-চক্ৰ বৃদ্ধি ■ পশু-পালন সম্পৰ্কীয় সজাগতা আৰু উৎসাহ বৃদ্ধি	—
দুগ্ধ উৎপাদন	■ পশুখাদ্যৰ সৰবৰাহ কম ■ দুগ্ধ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে বিজ্ঞানসন্মত পশুপালন সম্পৰ্কীয় জ্ঞানৰ অভাৱ	■ দুগ্ধ উৎপাদনৰ প্ৰশিক্ষণৰ দ্বাৰা উৎপাদন বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায় ■ দুগ্ধ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে উপলব্ধ আঁচনিত সহযোগ	—
দুগ্ধ বজাৰ	■ বজাৰৰ উপযুক্ত সুবিধা নাই ■ দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত দ্ৰব্যৰ চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ	■ দুগ্ধ আৰু দুগ্ধজাত দ্ৰব্যৰ চাহিদা সম্পৰ্কে সজাগতাৰ অভাৱ ■ কোকৰাঝাৰ জিলা সদৰ আৰু পশ্চিম বংগত গাখীৰৰ যথেষ্ট চাহিদা আছে যদিও সেই বজাৰবোৰ জে এফ এম চিৰ পৰা বহুত দূৰৈত	—

তালিকা- ১৪ ঃ এন ডব্লিউ এফ পি

প্ৰতিবন্ধকতা	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
ন্যুনতম সংগ্ৰহ	▪ এন ডব্লিউ এফ পিৰ কম উপলব্ধতা	▪ সাৰুৱা মাটিৰ উপলব্ধতা	খাদ্য শস্য আৰু ঔষধি গছ ৰোপন
অবহ্‌নক্ষম আহৰণ		▪ সাৰুৱা মাটিৰ উপলব্ধতা	
কম হাৰ			
মূল্য সংযোগ	▪ প্ৰচেছিং ইউনিট নাই ▪ প্ৰয়োজনীয় সম্পদ নাই ▪ কাৰিকৰী জ্ঞানৰ অভাৱ		

তালিকা ১৫ ঃ বিশেষ দক্ষতা

তালিকা ১৫ ঃ বিশেষ দক্ষতা (হস্ততাঁত)

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কৰ্মসূচী
কেঁচামালৰ পৰ্যাপ্ততা	■ ঢুকি পোৱা স্থানৰ ভিতৰত কেঁচামালৰ অভাৱ (বজাৰ ৭ কিঃ মিঃ দূৰত) ■ ভঁৰাল নাই	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপনৰ বাবে উমৈহতীয়া ঠাই।	■ কেঁচামালৰ ভঁৰাল স্থাপন।
উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণগত মান	■ উচ্চ মানযুক্ত উপাদানৰ মজুতকৰণ ■ পৰম্পৰাগত পদ্ধতিৰ প্ৰয়োগ	■ নতুন বজাৰ উলিওৱাৰ কাৰণে উন্নতমানৰ সামগ্ৰী উৎপাদন।	■ আধুনিক যন্ত্ৰপাতি আৰু সা-সঁজুলিৰ বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ। ■ গাঁওবাসীসকলক উন্নত প্ৰযুক্তি প্ৰদান।
বজাৰৰ সম্ভাৱনীয়তা	■ মান সন্মত বজাৰৰ অভাৱ ■ মূল্য নীতিৰ অভাৱ ■ প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে সংযোগ নাই ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা সম্পৰ্কে বা নতুন দ্ৰব্য সম্পৰ্কে উপযুক্ত ধাৰণাৰ অভাৱ	■ বিবিধ প্ৰকাৰৰ সামগ্ৰী উৎপাদনৰ জৰিয়তে নতুন নতুন বজাৰ উলিওৱা	■ উৎপাদিত সামগ্ৰী বৃহৎ পৰিমাণে ক্ৰয়ৰ বাবে প্ৰাতিষ্ঠানিক ক্ৰেতাৰ সৈতে চুক্তিৰ ব্যৱস্থা
ঋণৰ সুবিধা	■ বেংক বা ডাকঘৰসমূহৰ সৈতে কোনো সংযোগ নাই ■ বেংক বা চৰকাৰৰ বিকাশ যোঁজনা সম্পৰ্কে জ্ঞান নহয়	■ চৰকাৰৰ পৰা আৰ্থিক সাহাৰ্য ■ সহজতে ঋণ লাভৰ সুযোগ প্ৰদান	■ ক্ষু দ্ৰবিনিয়োগ, ম্যাদী ঋণ, সক্ৰিয় নিধিৰ ব্যৱস্থা দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা
বিবিধ প্ৰকাৰ উৎপাদন	■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা সম্পৰ্কে বা নতুন দ্ৰব্য সম্পৰ্কে উপযুক্ত ধাৰণাৰ অভাৱ ■ দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতা জ্ঞানৰ অভাৱ	■ আধুনিক বজাৰৰ চাহিদা মতে নতুন দ্ৰব্যৰ উৎপাদন	■ নতুন উৎপাদন আৰু দ্ৰব্যৰ বহুমুখীতাৰ বাবে দক্ষতা বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণ

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

তালিকা- ১৬ ঃ ঋণৰ সুবিধা

বাধাসমূহ	কাৰণসমূহ	সুযোগ সমূহ	কাৰ্যসূচী
ঋণগ্ৰস্ততা	নাই	■ নিকটৱৰ্তী এলেকাত আধুনিক বিত্তীয় প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন	—
সুতৰ হাৰ	■ বেচৰকাৰী ঋণদাতাসকলৰ দ্বাৰা উচ্চ হাৰত সুদ ধাৰ্য	■ৰাজসাহায্য হাৰত (subsidized) ঋণৰ ব্যৱস্থা	—
ঋণৰ পৰ্যাপ্ততা	■ সম্ভাব্য বিপদৰ প্ৰতি আশংকা ■ তথ্য পাতিৰ জ্ঞানৰ অভাৱ	■ ষ্টাৰ্ট-আপছ উদ্যমিতা প্ৰকল্প (ভেঞ্চাৰ)	—
বন্ধকৰ অসুবিধা	■ বন্ধক ৰখা সম্পত্তিৰ যথোপযুক্ত নথি প্ৰস্তুতকৰণৰ অভাৱ	■ এলেকাত যথোপযুক্ত দলিল-পত্ৰ বা নথি তৈয়াৰ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতাৰ অভাৱ	—

Divisional Forest Officer
Parbatjhora Forest Division
Suparighat